

System opieki nad dzieckiem w Katowicach

Opracowanie raportu:

Grzegorz Wójkowski

*Raport z monitoringu Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Katowicach
przeprowadzonego w okresie
maj – wrzesień 2008 przez
Katowicką Grupę Obywatelską
działającą w ramach
Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy
BONA FIDES*

Niniejszy dokument został opublikowany dzięki pomocy finansowej Unii Europejskiej. Za treść tego dokumentu odpowiada Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Bona Fides, poglądy w nim wyrażone nie odzwierciedlają w żadnym razie oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej”.

*Ten utwór objęty jest licencją **Creative Commons Uznanie autorstwa 2.5 Polska**.
Aby zobaczyć kopię niniejszej licencji przejdź na stronę <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/pl/> lub napisz do Creative Commons,
171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.*

**Oddano do druku:
październik 2008**

*Za pomoc merytoryczną i organizacyjną podczas badania
serdecznie dziękuję Stowarzyszeniu
Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich,
zwłaszcza panu Dariuszowi Kraszewskiemu i pani Teresie Bebak.*

Katowicka Grupa Obywatelska jest niezależną inicjatywą obywatelską działającą przy Stowarzyszeniu Wzajemnej Pomocy BONA FIDES, której głównym celem działalności jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego i podnoszenie jakości życia publicznego w Polsce.

Szczegółowymi celami działalności grupy są:

- edukacja w zakresie praw człowieka, a w szczególności praw obywatelskich,*
- zwiększenie dostępu do informacji publicznej,*
- przejrzystość życia publicznego,*
- kontrola wydatków publicznych,*
- przeciwdziałanie korupcji w instytucjach publicznych.*

Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy
BONA FIDES
Ul. Warszawska 19 (I piętro)
40-009 Katowice

tel./fax: 032 203 12 18
e-mail: biuro@bonafides.pl
www.bonafides.pl

Spis treści:

Wstęp	06
1. Poprawa sytuacji rodzin zagrożonych patologią poprzez rozwój profilaktyki	07
1.1 Diagnoza funkcjonowania rodzin na terenie Katowic	07
1.2 Współpraca podmiotów świadczących pomoc rodzinom zagrożonym patologią	08
1.3 Wyposażanie rodziców w podstawową wiedzę wpływu własnego funkcjonowania na rozwój dzieci	08
1.4 Sytuacje kryzysowe w rodzinie	08
2. Placówki opiekuńczo wychowawcze wsparcia dziennego	10
2.1 Placówki wsparcia dziennego dla dzieci	10
2.2 Placówki wsparcia dziennego dla młodzieży	14
3. Rozwój rodzin zastępczych	15
3.1 Dzieci kierowane do rodzin zastępczych vs dzieci kierowane do placówek	15
3.2 Spokrewnione i niespokrewnione rodziny zastępcze	15
3.3 Zawodowe rodziny zastępcze	16
3.4 Kampanie na rzecz rodzicielstwa zastępczego	16
3.5 Współpraca z istniejącymi zawodowymi rodzinami zastępczymi	16
4. Całodobowe placówki opiekuńczo wychowawcze	18
5. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych	20
Podsumowanie	21
Propozycje rozwiązań	23
Załączniki – akty prawne - wybór	25

Wstęp

Raport „System opieki nad dzieckiem w Katowicach” jest wynikiem monitoringu przeprowadzonego w katowickim Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej przez Katowicką Grupę Obywatelską (KGO) działającą przy Stowarzyszeniu Bona Fides w okresie maj – wrzesień 2008 r. Badanie prowadzone było w ramach projektu Laboratorium Monitoringu Budżetu finansowanego ze środków Unii Europejskiej. Jego celem było przyjrzenie się, jak funkcjonuje system opieki nad dzieckiem w Katowicach. Na ile wszystkie osoby/podmioty zaangażowane w ten proces współpracują ze sobą, a fundusze przeznaczone na ten cel wydawane są adekwatnie do potrzeb. Jako, że dziecko jest integralną częścią rodziny, podczas monitoringu badano także jak wygląda na terenie miasta profilaktyka rodzin zagrożonych patologią.

Punktem wyjścia do badania były tezy zawarte w „Programie wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu nad dzieckiem i rodziną” opracowanym w 2006 r. przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Napisano tam: „Aby system opieki nad dzieckiem i rodziną przyniósł pożądane efekty i był zgodny z założonymi kierunkami należy podjąć następujące działania:

- po pierwsze - zrobić wszystko aby dziecko pozostało w rodzinie własnej – zgodnie z zasadą pomocniczości nie wyręczając zbytnio rodziców;
- po drugie – zapobiegać patologiom społecznym;
- po trzecie – tworzyć rodzinne formy opieki zastępczej, tak aby tylko w ostateczności kierować dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych;
- po czwarte – przygotować wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych do samodzielnego życia.”

W ramach badania członkowie KGO przeprowadzili szereg rozmów z pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, którzy, co warto podkreślić, byli bardzo otwarci na tego rodzaju obywatelską kontrolę i chętni do współpracy. Poza tym przeprowadzone zostały wywiady z przedstawicielami dwóch organizacji pozarządowych, które od kilku lat otrzymują dofinansowanie z MOPS-u, a także z jedną z działających w Katowicach zawodowych rodzin zastępczych. Poza tym osoby prowadzące monitoring przeglądały zawartość Biuletynu Informacji Publicznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i zapoznały się z licznymi aktami prawa, regulującymi monitorowane obszary.

Podkreślić należy, że w ramach projektu monitorowano funkcjonowanie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Katowicach w 2007 r. i prezentowane wyniki odnoszą się do tego okresu. W kilku sytuacjach, kiedy prezentowane są dane z 2008 r., umieszczone są przy nich informacje, jakiego dokładnie dotyczą okresu.

Pierwszy rozdział raportu dotyczy profilaktyki rodzin zagrożonych patologią społeczną. Opisany jest tu sposób opracowywania diagnozy funkcjonowania rodzin w Katowicach, wyposażania rodziców w podstawową wiedzę wpływu własnego funkcjonowania na rozwój dzieci, rozwiązywania sytuacji kryzysowych w rodzinie, a także to, jak wygląda współpraca podmiotów świadczących pomoc rodzinom zagrożonym patologią.

Drugi rozdział dotyczy placówek opiekuńczo wychowawczych wsparcia dziennego, które funkcjonują w Katowicach, zarówno tych prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, jak i organizacje pozarządowe i kościoły. Badając te placówki zwracano głównie uwagę na koszty ich funkcjonowania w przeliczeniu na jeden dzień pobytu dziecka w każdej ze świetlic oraz na to, dla kogo skierowana jest ich oferta.

W trzecim rozdziale znalazły się wyniki monitoringu dotyczące rodzin zastępczych. Można tu znaleźć zestawienie, ile dzieci z terenu miasta kierowanych jest do rodzin zastępczych, a ile do placówek oraz ile w Katowicach funkcjonuje spokrewnionych, niespokrewnionych i zawodowych rodzin zastępczych. Poza tym zamieszczono tu informacje o prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kampaniach na rzecz rodzicielstwa zastępczego oraz o tym, jak wygląda współpraca MOPS-u z istniejącymi zawodowymi rodzinami zastępczymi.

W czwartym rozdziale opisano wszystkie znajdujące się w Katowicach domy dziecka. Skupiono się tu głównie na kosztach ich funkcjonowania w przeliczeniu na jeden miesiąc pobytu wychowanka w placówce oraz na stanie budynków, w których znajdują się ośrodki i tym, na ile spełniają normy wynikające z rozporządzenia ministra pracy i polityki społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Piąty, ostatni rozdział, dotyczy pomocy w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych. Można tu znaleźć m.in. informacje na temat funkcjonowania w Katowicach mieszkań chronionych i mieszkań usamodzielnienia.

W posumowaniu znalazło się krótkie streszczenie całego monitoringu, w którym przypomniane są najważniejsze informacje uzyskane podczas badania. Następnie zamieszczone zostały propozycje rozwiązań, których wprowadzenie, według członków Katowickiej Grupy Obywatelskiej, będzie miało pozytywny wpływ na funkcjonowanie lokalnego systemu pomocy dzieciom. Na końcu raportu zamieszczony został wybór aktów prawnych regulujących zamieszczone w opracowaniu tematy.

1. Poprawa sytuacji rodzin zagrożonych patologią poprzez rozwój profilaktyki

1.1 Diagnoza funkcjonowania rodzin na terenie Katowic

W diagnozowaniu funkcjonowania rodzin uczestniczą wszyscy merytoryczni pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W poszczególnych jednostkach organizacyjnych systematycznie przygotowywane są sprawozdania merytoryczne, które w wyznaczonych strategicznych jednostkach MOPS wykorzystywane są do budowania całościowego obrazu sytuacji rodzin korzystających z pomocy społecznej w mieście.

Diagnozą indywidualnych przypadków (poszczególnych rodzin z dziećmi) zajmują się pracownicy socjalni z Terenowych Punktów Pomocy Społecznej. Pracownicy socjalni sporządzają oceny - diagnozy rodzin w oparciu o wywiady środowiskowe i prowadzoną pracę socjalną. W sytuacjach, gdy rodziny wymagają/wnioskują o wsparcie w rozwiązywaniu problemów, budują pomost pomiędzy rodzinami a specjalistami.

Do zadań diagnostycznych włączani są psycholodzy Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego dla Rodzin, pracownicy Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Centrum Rehabilitacji Społecznej, Centrum Pomocy Uzależnionym, w zależności od problemów występujących w rodzinach. Diagnoza indywidualnych rodzin jest w wielu przypadkach wielospecjalistyczna, interdyscyplinarna.

Diagnoza indywidualnych przypadków dotyczy rozpoznania problemów, dysfunkcji, na podstawie których tworzony jest plan pomocy finansowej i plan pracy socjalnej.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Katowicach funkcjonuje program komputerowy POMOST, zawierający dane z wywiadów środowiskowych wszystkich rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej i pracy socjalnej. Dane z tego programu oraz ze sprawozdań jednostek poradnictwa specjalistycznego, tj.:

- Centrum Rehabilitacji Społecznej,
- Centrum Pomocy Osobom Uzależnionym,
- Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego dla Rodzin,
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
- Działu Osób Starszych i Niepełnosprawnych,
- Działu ds. Rodzin z Dziećmi,
- Zespołu Pomocy Dziecku i Rodzinie,
- Świetlic Środowiskowych,

są wykorzystywane do:

- oceny stopnia realizacji zgłoszonych potrzeb,
- rozeznania nowych potrzeb,
- zaplanowania działań profilaktycznych.

W oparciu o program komputerowy „POMOST” z Terenowych Punktów Pomocy Społecznej zbierane są dane zbiorcze o potrzebach i formach udzielanej pomocy rodzinom, w tym rodzinom z dziećmi. Dane te są umieszczane w sprawozdaniach rocznych MOPS Katowice.

Ponadto zbierane są dane:

- o liczbie usamodzielnianych wychowanków, którzy w minionym roku: otrzymali mieszkanie, pomoc w formie pracy socjalnej w uzyskaniu pracy,
- o liczbie usamodzielnianych wychowanków, którzy znaleźli pracę,
- o liczbie zawiązanych rodzin zastępczych,
- o umieszczeniach dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- o wystąpieniach w sprawie zarządzeń opiekuńczo-wychowawczych,
- o ustanowieniu kuratorów w nowych rodzinach,
- o ilości rodzin, z którymi prowadzono pracę socjalną w celu wspierania powrotu dzieci do rodzin naturalnych,
- o liczbie dzieci, które powróciły do rodzin naturalnych.

Co kwartał, zbierane są dane ilościowe o pomocy w formie dożywiania dzieci, w związku z realizacją programu „Pomoc państwa w formie dożywiania”. Na bieżąco, zbierane są dane o ilości przeprowadzonych interwencji w rodzinach.

Poszczególne jednostki organizacyjne MOPS przekazują sprawozdania merytoryczne do wyznaczonych jednostek organizacyjnych, scalających informacje o zakresie i formach pomocy rodzinom w ramach realizowanych usług, programów, świadczonego poradnictwa specjalistycznego (sprawozdania kwartalne, półroczne, roczne itd.). Zbierane są zatem informacje z jednostek wewnętrznych MOPS z rodzinami z dziećmi. Powstaje charakterystyka podopiecznych – klientów, charakterystyka przyznawanych świadczeń, analiza pracy socjalnej dla różnych grup podopiecznych, poradnictwa specjalistycznego,

programów dla rodziców i dzieci oraz charakterystyka instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem oraz ocena realizacji celów i efektywności różnych form pomocy. Ocena stanu potrzeb i form pomocy rodzinom wykonywana jest w okresach kwartalnych, półrocznych, rocznych.

1.2 Współpraca podmiotów świadczących pomoc rodziną zagrożonym patologią

Organizowane są spotkania zespołów interdyscyplinarnych, na które zapraszani są przedstawiciele instytucji i pracownicy MOPS z poszczególnych jednostek, a także spotkania dyrektorów z kierownikami poszczególnych jednostek ośrodka. Z informacji uzyskanych z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej wynika, że na spotkania te okresowo zapraszani są także przedstawiciele organizacji pozarządowych współpracujących z ośrodkiem. **Przedstawiciele dwóch organizacji, które od lat otrzymują pieniądze z ośrodka w przeprowadzonym wywiadzie powiedzieli, że chętnie uczestniczyliby w pracach takich interdyscyplinarnych zespołów, ale nie przypominają sobie, żeby w takich spotkaniach brali udział lub byli na nie zapraszani.** Tak więc albo na te spotkania zapraszani są przedstawiciele jedynie wybranych organizacji albo zawodzi komunikacja pomiędzy MOPS-em a organizacjami pozarządowymi.

Poza ww. odbywają się także spotkania pracowników Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego dla Rodzin z przedstawicielami Poradni Psychologiczno- Pedagogicznych i członkami Stowarzyszenia Psychoterapeutów Śląskich w celu uaktualnienia wzajemnych informacji o zakresach udzielanego wsparcia na rzecz rodzin.

1.3 Wyposażanie rodziców w podstawową wiedzę wpływu własnego funkcjonowania na rozwój dzieci

W Katowicach realizacją tego typu szkoleń zajmuje się Zespół Poradnictwa Specjalistycznego dla Rodzin we współpracy z Terenowymi Punktami Pomocy Społecznej. W ramach różnego rodzaju programów w mieście prowadzi się:

- bezpłatne poradnictwo specjalistyczne na rzecz mieszkańców miasta Katowic w zakresie: pracy socjalnej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej,
- programy dla rodziców oparte o warsztaty dla rodziców i edukację w zakresie realizacji podstawowych potrzeb dzieci i potrzeb emocjonalnych, tworzenia warunków dla ich rozwoju.

W ramach programów, prowadzone są zajęcia dla rodziców o różnej tematyce w zakresie rozpoznawania, rozumienia i stosowania dobrych metod opiekuńczo-wychowawczych. Zajęcia trwają kilka miesięcy, są cyklem systematycznych spotkań z rodzicami. Oprócz spotkań grupowych, prowadzone są spotkania z całymi rodzinami w środowisku ich zamieszkania, poświęcone wspieraniu rodzin w budowaniu dobrej komunikacji w rodzinie.

Dla przykładu w programie „Rodzina”, w okresie od 2005 r. do 2008 r., w czterech edycjach programu, udział wzięły 124 rodziny z dziećmi, w tym 158 rodziców wychowujących 336 dzieci w wieku wczesnoszkolnym i przedszkolnym. Uczestnikami programu były zarówno rodziny pełne, jak i niepełne (matki lub ojcowie samotnie wychowujący dzieci).

Program realizowano w małych grupach rodziców. W ciągu czterech lat uruchomiono 13 grup dla rodziców. Grupy te prowadzili pracownicy Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego dla Rodzin, a od III edycji programu- także pracownicy socjalni trzech Terenowych Punktów Pomocy Społecznej.

1.4 Sytuacje kryzysowe w rodzinie

W ramach działań profilaktycznych i pomocowych adresowanych do rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach świadczy bezpłatnie usługi w formule poradnictwa specjalistycznego i spotkań konsultacyjnych dla rodzin mieszkańców Katowic.

Usługi te świadczone są przez jednostki organizacyjne MOPS.

- Ośrodek Interwencji Kryzysowej MOPS – pomoc osobom i rodzinom w sytuacji kryzysu posttraumatycznego, kryzysu suicydalnego (samobójstwa), kryzysów małżeńskich i rodzinnych, rozwojowych, egzystencjalnych i przemocy w rodzinie.
- W 2007 roku odbyło się 73 spotkania rodzinne w ramach poradnictwa dla rodzin. Średnio jedno spotkanie trwało 2 godziny. Łączna liczba godzin spotkań rodzinnych wynosiła 146 godzin. Spotkania organizowane były przez pracownika ośrodka – psychologa, pedagoga -zgodnie z zapotrzebowaniem zainteresowanych.

W spotkaniach wzięły udział 143 osoby (66 rodzin). Dobór osób uzgadniany był z samymi zainteresowanymi, w zależności od specyfiki kryzysu i celu spotkania.

Kryzys związany z występowaniem przemocy w rodzinie.

W ramach profilaktyki i pomocy rodzinie w sytuacji kryzysu związanego z występowaniem przemocy

w rodzinie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach stworzył platformę porozumienia służb, instytucji i organizacji tzw. LOKALNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE. Jego celem jest wdrożenie i realizacja interdyscyplinarnej i kompleksowej formuły pracy z rodziną z problemem przemocy obejmującej pomoc psychologiczną, socjalną, prawną oraz wdrożenie interwencyjnej procedury „Niebieska Karta” we współpracy z Policją.

W 2007 roku odbyło się 51 spotkań zespołów interdyscyplinarnych w skład których wchodził : dzielnicowi, pracownicy socjalni, psycholodzy, pedagodzy szkolni, kuratorzy, pracownicy Ośrodka Interwencji Kryzysowej MOPS. **Do prac zespołów interdyscyplinarnych nie są zapraszani przedstawiciele organizacji pozarządowych pracujących z rodzinami, w których występuje przemoc w rodzinie.**

Celem zespołów jest:

- wymiana informacji i wspólna diagnoza sytuacji w rodzinie,
- ocena poziomu bezpieczeństwa,
- zapewnienie bezpieczeństwa osobom poszkodowanym w wyniku przemocy,
- podział zadań i koordynacja działań pomocowych (pomocy psychologicznej, socjalnej- w tym udzielenie schronienia, pomocy prawnej i interwencyjnej) adresowanych do rodziny.

W 2007 roku katowicki MOPS nawiązał współpracę z Górnośląskim Centrum Zdrowia Dziecka w ramach Programu „Niebieski Miś”. Celem programu jest ochrona dziecka krzywdzonego i pomoc rodzinie z problemem przemocy lub zaniedbań wobec dzieci. Szpital GCZD informuje MOPS o każdej sytuacji dziecka, które hospitalizowane było w związku z przemocą lub zaniedbaniem. W 2007 roku w ramach programu objęto pomocą 2 rodziny.

Specjalistycznej pomocy rodzinom z problemem przemocy udziela Ośrodek Interwencji Kryzysowej MOPS tj.

- Pomoc psychologiczna/pedagogiczna indywidualna,
- pomoc psychologiczna grupowa – PROGRAM POMOCY PSYCHOLOGICZNEJ DLA OFIAR PRZEMOCY – grupa psychoedukacyjna i terapeutyczna,
- Poradnictwo prawne,
- Pomoc socjalna/schronienie,
- Pomoc interwencyjna – interwencje w środowisku (procedura „Niebieska Karta”) i interwencje prawne.

W 2007 roku udzielono pomocy 565 rodzinom. (2165 konsultacji psychologicznych i 487 porad prawnych). 91 osób będących ofiarami przemocy korzystało ze schronienia. 136 rodzin objęto pomocą w ramach procedury „Niebieska Karta” i przeprowadzono 399 interwencji w związku z przemocą w rodzinie. 56 osób doświadczających przemocy skorzystało z grupowego Programu Pomocy Psychologicznej dla Ofiar Przemocy, tj. z grupy psychoedukacyjnej i terapeutycznej. Od 4 lat w ośrodku działa również grupa samopomocowa spotykająca się w każdą środę o godz. 17.00.

Pomoc ofiarom/rodzinom katastrof masowych

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przygotował pracowników OIK MOPS do udzielania pomocy osobom w sytuacji kryzysu posttraumatycznego w wyniku katastrof masowych. Pracownicy wzięli udział w 100 godz. specjalistycznym szkoleniu w tym zakresie. Pracownicy udzielali całodobowo pomocy psychologicznej i socjalnej ofiarom Katastrofy Budowlanej w Hali Targowej – w 2006 roku (22 osoby) oraz ofiarom katastrofy w Kopalni Halemba w 2006 roku (4 osoby)

Kryzys związany z występowaniem zaburzeń psychicznych w rodzinie

Rodzinom z problemem zaburzeń psychicznych poradnictwa specjalistycznego udziela Centrum Rehabilitacji Społecznej MOPS, jako placówka specjalistyczna mieszcząca się w Katowicach przy ul. Kilińskiego 19. W 2007 roku udzielono 19 specjalistycznych porad rodzinom w związku z kryzysem wywołanym zachowaniem osoby zaburzonej psychicznie, będącej zarazem członkiem rodziny.

Kryzys związany z problemami opiekuńczo-wychowawczymi

Rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i kryzysem wychowawczym poradnictwa specjalistycznego udziela Zespół Poradnictwa Specjalistycznego dla Rodzin, mieszczący się w Katowicach przy ul. Morcinka 19a. W 2007 roku udzielono poradnictwa 20 rodzinom.

Podejmowanie rozmów mediacyjnych w sytuacjach wczesnego kryzysu

Przygotowując się do organizowania spotkań mediacyjnych dla rodzin, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach przygotował pracownika- mediatora, który ukończył 2 letnie specjalistyczne szkolenie w Śląskim Centrum Mediacji. Ponadto Ośrodek Interwencji Kryzysowej MOPS organizuje spotkania mediacyjne na wniosek sądu.

W 2007 roku odbyło się 7 spotkań mediacyjnych, z których skorzystała jedna rodzina. Mediatorem był pracownik Ośrodka Interwencji Kryzysowej MOPS, z wykształcenia psycholog, mający doświadczenie w prowadzeniu spotkań rodzinnych, w tym mediacji i negocjacji.

2. Placówki opiekuńczo wychowawcze wsparcia dziennego

2.1 Placówki wsparcia dziennego dla dzieci

Placówki prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi 5 świetlic środowiskowych typu specjalistycznego. Ww. placówki adresują swoją pomoc do dzieci i młodzieży w wieku 7-16 lat (w szczególnie uzasadnionych przypadkach w wieku 6 lat – uczestnik „zerówki”, bądź powyżej 16 lat – do ukończenia nauki w gimnazjum) uczęszczających do szkoły podstawowej lub gimnazjum, wywodzących się z rodzin kwalifikujących się do pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w szczególności z rodzin ubogich, rozbitych, niepełnych, niezaradnych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym lub uzależnieniami.

Przyznanie powyższego świadczenia następuje na wniosek rodziców/opiekunów lub z urzędu na wniosek pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego lub innej instytucji. Ostatecznej kwalifikacji dokonuje Zespół Kwalifikujący, złożony z kierownika Terenowego Punktu Pomocy Społecznej lub osoby przez niego upoważnionej, pracownika socjalnego prowadzącego rodzinę, kierownika Świetlicy lub osoby przez niego upoważnionej, pracownika Świetlicy. Rodzina dziecka, wychowanka Świetlicy, nie koniecznie musi korzystać z innych form pomocy udzielanych przez MOPS.

W 2007 r. Świetlice pracowały w godzinach:

- w roku szkolnym od poniedziałku do czwartku od 10.00 do 18.00, piątek od 8.00 - 16.00.
- w okresie przerwy w nauce szkolnej od poniedziałku do piątku od 8.00 do 16.00.

Świetlica Środowiskowa Nr 1 ul. Orkana 7a – Katowice – Brynów

W 2007 r. z całorocznego wsparcia placówki skorzystało 33 dzieci. Poza tym 12 dzieci uczestniczyło w programie „Udane wakacje 2007”.

Świetlica Środowiskowa Nr 2 ul. Powstańców 3 – Katowice – Szopienice

W 2007 r. z całorocznego wsparcia placówki skorzystało 47 dzieci. Poza tym 19 dzieci uczestniczyło w programie „Udane wakacje 2007”.

Świetlica Środowiskowa Nr 3 ul. Gliwicka 74 a – Katowice – Załęże

W 2007 r. z całorocznego wsparcia placówki skorzystało 36 dzieci. Poza tym 18 dzieci uczestniczyło w programie „Udane wakacje 2007”.

Świetlica Środowiskowa Nr 4 ul. Świdnicka 35 a – Katowice – Ligota

W 2007 r. z całorocznego wsparcia placówki skorzystało 37 dzieci. Poza tym 22 dzieci uczestniczyło w programie „Udane wakacje 2007”.

Świetlica Środowiskowa Nr 5 ul. Czecha 2 – Katowice – Zawodzie

W 2007 r. z całorocznego wsparcia placówki skorzystało 33 dzieci. Poza tym 15 dzieci uczestniczyło w programie „Udane wakacje 2007”.

Łącznie w całym 2007 r. z całorocznego wsparcia pięciu placówek prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej skorzystało 186 dzieci. Poza tym 86 dzieci uczestniczyło w programie „Udane wakacje 2007”.

Średnioroczny koszt osobodnia w 2007 roku w Świetlicach Środowiskowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wyniósł 34,14 zł.

Placówki prowadzone przez organizacje pozarządowe i kościoły

W 2007 r. Miasto Katowice za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach współfinansowało 11 Świetlic Środowiskowych, w tym: 8 z nich prowadzonych było na podstawie Ustawy Prawo Zamówień Publicznych oraz 3 na podstawie dotacji z budżetu Miasta.

Ww. placówki adresują swoją pomoc do dzieci i młodzieży w wieku 7-16 lat (w szczególnie uzasadnionych przypadkach w wieku 6 lat – uczestnik „zerówki”, bądź powyżej 16 lat – do ukończenia nauki w gimnazjum) uczęszczających do szkoły podstawowej lub gimnazjum, wywodzących się z rodzin kwalifikujących się do pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w szczególności z rodzin ubogich, rozbitych, niepełnych, niezaradnych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym lub uzależnieniami.

Wyjątek stanowią: Świetlica Terapeutyczna im. Św. Jacka – grupa przedszkolna (grupa szkolna jak powyżej) oraz Świetlica Środowiskowa prowadzona przez Rzymsko – Katolicką Parafię Św. Józefa Robotnika, zwana Ochronką dla Dzieci Przedszkolnych, gdzie wiek uczestników jest niższy aniżeli w pozostałych świetlicach. Przyznanie powyższego świadczenia następuje na wniosek rodziców/opiekunów lub z urzędu na wniosek pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego lub innej instytucji. Rodzina dziecka, wychowanka świetlicy, nie koniecznie musi korzystać z innych form pomocy udzielanych przez MOPS.

Świetlice typu opiekuńczego:

1. Świetlica Terapeutyczna im. Św. Brata Alberta ul. Brata Alberta 4, Katowice – Śródmieście Wschód
Świetlica prowadzona jest przez Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Św. Jacka. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 51 dzieci.

Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 12.00 do 18.00, w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 9.00 do 15.00.

W lipcu 2007 r. nastąpiła zmiana rodzaju świetlicy z typu opiekuńczego na specjalistyczny.

W 2007 r. świetlica otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na realizację zadania 147.702,80 zł. Do końca czerwca 2007 r. dzienny koszt pobytu jednego dziecka w placówce wynosił 15,70 zł. Od lipca 2007 r. koszt ten wynosił 24,00 zł.

2. Świetlica Terapeutyczna im. Św. Jacka ul. Dębowa 23, Katowice – Dąb
Świetlica prowadzona jest przez Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Św. Jacka. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 48 dzieci.

Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 12.00 do 18.00, w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 9.00 do 15.00.

W październiku 2007 r. nastąpiła zmiana rodzaju świetlicy z typu opiekuńczego na specjalistyczny.

W 2007 r. świetlica otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na realizację zadania 152.291,00 zł. Do końca września 2007 r. dzienny koszt pobytu jednego dziecka w placówce wynosił 17,00 zł. Od października 2007 r. koszt ten 24,00 zł.

3. Świetlica Środowiskowa ul. Bielska 14, Katowice - Murcki
Świetlica prowadzona jest przez Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Św. Jacka. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 39 dzieci.

Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 10.00 do 18.00, w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 9.00 do 15.00.

W 2007 r. świetlica otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na realizację zadania 84.345,00 zł. Dzienny koszt pobytu jednego dziecka w placówce wyniósł 15,00 zł.

4. Świetlica Środowiskowa pl. Wyzwolenia 21, Katowice – Janów
Świetlica prowadzona jest przez Rzymsko - Katolicką Parafię Św. Anny w Katowicach – Janowie. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 34 dzieci.

Świetlica była czynna od poniedziałku do czwartku w godz. od 09.00 do 17.00, w piątki od 8.00 do 16.00, a w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 8.00 do 14.00.

W 2007 r. świetlica otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na realizację zadania 100.214,76 zł. Do końca lipca 2007 r. dzienny koszt pobytu jednego dziecka w placówce wynosił 15,70 zł. Od sierpnia 2007 r. koszt ten wynosił 16,94 zł.

5. Świetlica Środowiskowa ul. Kilińskiego 15, Katowice – Śródmieście Zachód
Świetlica prowadzona jest przez Katolicką Fundację Dzieciom. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 21 dzieci.

Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 12.00 do 18.00, w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 9.00 do 15.00.

W 2007 r. fundacja otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej łącznie na prowadzenie dwóch świetlic (typu opiekuńczego i specjalistycznego) 247.733,00 zł. Dzienny koszt pobytu jednego dziecka w świetlicy typu opiekuńczego wyniósł 13,00 zł.

6. Świetlica Środowiskowa zwana Klubem „Szansa dla każdego” ul. 3-go Maja 36/2, Katowice - Śródmieście
Świetlica prowadzona jest przez Stowarzyszenie „Szansa dla każdego”. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 28 dzieci.
Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 12.00 do 18.00, w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 11.00 do 17.00.

W 2007 r. świetlica otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na prowadzenie zadania 125.318,00 zł. Dzienny koszt pobytu jednego dziecka w świetlicy wyniósł 18,00 zł.

7. Świetlica Środowiskowa zwana Ochronką dla Dzieci Przedszkolnych ul. Mikusińskiego 8, Katowice – Wełnowiec
Świetlica prowadzona jest przez Rzymsko – Katolicką Parafię Św. Józefa Robotnika. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 17 dzieci.
Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 09.00 do 15.00.

W 2007 r. świetlica otrzymała dotację z budżetu miasta Katowice w wysokości 18.438,00 zł. Koszt dotacji w przeliczeniu na jeden dzień pobytu dziecka w placówce wyniósł 13,67 zł.

8. Świetlica Środowiskowa zwana Ochronką dla dzieci ubogich ul. Markiefki 89, Katowice – Bogucice
Świetlica prowadzona jest przez Rzymsko – Katolicką Parafię Św. Szczepana. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 40 dzieci.
Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 13.00 do 17.00, w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 09.00 do 15.00.

W 2007 r. świetlica otrzymała dotację z budżetu miasta Katowice w wysokości 17.840,00 zł. Koszt dotacji w przeliczeniu na jeden dzień pobytu dziecka w placówce wyniósł 5,07 zł.

9. Świetlica Środowiskowa ul. Sienkiewicza 23, Katowice - Śródmieście
Świetlica prowadzona jest przez Górnośląskie Towarzystwo Charytatywne. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 20 dzieci.
Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 14.00 do 19.00, w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 09.00 do 15.00.

W 2007 r. świetlica otrzymała dotację z budżetu miasta Katowice w wysokości 32.533,00 zł. Koszt dotacji w przeliczeniu na jeden dzień pobytu dziecka w placówce wyniósł 10,38 zł.

Ogólnie w 2007 r. w zajęciach organizowanych przez świetlice środowiskowe typu opiekuńczego, prowadzone przez organizacje pozarządowe i kościoły, wzięło udział 298 dzieci.

Poza w/w świetlicami w badanym okresie w Katowicach działało jeszcze kilka innych świetlic środowiskowych typu opiekuńczego, które nie były finansowane bezpośrednio z MOPS, lecz z budżetu Pełnomocnika Prezydenta ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych P. Macieja Maciejewskiego (Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice).

1. Ognisko wychowawcze dla dzieci przedszkolnych w wieku 3-5 lat, ul. Gliwicka 148, Katowice – Załęże
W świetlicy jest 15 miejsc dla podopiecznych. Prowadzona jest przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów”.
Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku po 5 godzin.

2. Świetlica terapeutyczna dla dzieci w młodszym wieku szkolnym (6-10 lat), ul. Gliwicka 148, Katowice – Załęże
W świetlicy jest 15 miejsc dla podopiecznych. Prowadzona jest przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów”.
Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku po 5,5 godziny.

3. Świetlica terapeutyczna dla dzieci w starszym wieku szkolnym (11-15 lat)

W świetlicy jest 20 miejsc dla podopiecznych. Prowadzona jest przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów”.

Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku po 5,5 godziny.

W sumie w 2007 r. w zajęciach organizowanych przez trzy w/w świetlice wzięło udział 71 dzieci.

W 2007 r. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów” otrzymało z Urzędu Miasta Katowice na prowadzenie trzech w/w świetlic oraz świetlicy środowiskowej typu specjalistycznego dotację w wysokości 180.000,00 zł.

4. Świetlica Środowiskowa dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych ul. Chopina 8/24, Katowice – Śródmieście

Świetlica prowadzona jest przez Caritas Archidiecezji Katowickiej – Ośrodek Św. Jacka. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez świetlicę uczestniczyło 26 stałych dzieci.

W 2007 r. placówka otrzymała dotację z Urzędu Miasta Katowice w wysokości 38.600 zł.

5. Świetlica Środowiskowa Profilaktyczno – Wychowawcza ul. Młodzieżowa 10, Katowice - Giszowiec

Świetlica prowadzona jest przez Rzymsko-Katolicką Parafię Św. Barbary w Giszowcu. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez świetlicę uczestniczyło 50 stałych dzieci.

W 2007 r. placówka otrzymała z Urzędu Miasta Katowice na prowadzenie świetlicy środowiskowej i klubu młodzieżowego dotację w wysokości 66.835,00 zł.

6. Świetlica Środowiskowa przy Gimnazjum nr 9 ul. Krzyżowa 17, Katowice – Dąb

Świetlica prowadzona jest przez Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii Oddział Katowice

Świetlice typu specjalistycznego

1. Świetlica Środowiskowa ul. Kilińskiego 15, Katowice – Śródmieście Zachód

Świetlica prowadzona jest przez Katolicką Fundację Dzieciom. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 53 dzieci.

Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 12.00 do 18.00, w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 9.00 do 15.00.

W 2007 r. fundacja otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej łącznie na prowadzenie dwóch świetlic (typu opiekuńczego i specjalistycznego) 247.733,00 zł. Dzienny koszt pobytu jednego dziecka w świetlicy typu specjalistycznego wyniósł 23,00 zł.

2. Świetlica Socjoterapeutyczna ul. Morcinka 19 a, Katowice - Koszutka

Świetlica prowadzona jest przez Fundację dla Ludzi Potrzebujących Pomocy GNIAZDO. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 50 dzieci.

Świetlica była czynna od poniedziałku do piątku w godz. od 13.00 do 19.00, w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 10.00 do 16.00.

W 2007 r. świetlica otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na realizację zadania 218.462,24 zł. Dzienny koszt pobytu jednego dziecka w świetlicy typu specjalistycznego wyniósł 27,00 zł.

Ogólnie w 2007 r. w zajęciach organizowanych przez świetlice środowiskowe typu specjalistycznego, prowadzone przez organizacje pozarządowe i kościoły, wzięło udział 103 dzieci.

W sumie w 2007 r. w zajęciach organizowanych przez świetlice środowisko typu opiekuńczego i specjalistycznego, prowadzone przez organizacje pozarządowe i kościoły, wzięło udział 401 dzieci.

Poza w/w świetlicami w badanym okresie w Katowicach działała jeszcze jedna świetlica środowiskowa typu specjalistycznego, która nie była finansowana bezpośrednio z MOPS, lecz z budżetu Pełnomocnika Prezydenta ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych P. Macieja Maciejewskiego (Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice).

Świetlica Środowiskowa prowadzona przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów” ul. Gliwicka 148.

W 2007 r. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów” otrzymało z Urzędu Miasta Katowice na prowadzenie w/w świetlicy oraz trzech świetlic typu opiekuńczego dotację w wysokości 180.000,00 zł.

2.2 Placówki wsparcia dziennego dla młodzieży

Placówka prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi 1 Środowiskowy Klub Młodzieżowy przy ul. Krakowskiej 138. W 2007 r. z całorocznego wsparcia placówki skorzystało 28 osób. Poza tym 9 osób uczestniczyło w programie „Udane wakacje 2007”. Ww. placówka adresuje swoją pomoc do młodzieży w wieku 13–18 lat - absolwentów szkoły podstawowej, uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, wywodzących się z rodzin kwalifikujących się do pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w szczególności z rodzin ubogich, rozbitych, niepełnych, niezaradnych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym lub uzależnieniami.

Przyznanie powyższego świadczenia następuje na wniosek rodziców/opiekunów lub z urzędu na wniosek pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego lub innej instytucji. Ostatecznej kwalifikacji dokonuje Zespół Kwalifikujący, złożony z kierownika Terenowego Punktu Pomocy Społecznej lub osoby przez niego upoważnionej, pracownika socjalnego prowadzącego rodzinę, kierownika klubu lub osoby przez niego upoważnionej, pracownika klubu. Rodzina wychowanka klubu nie koniecznie musi korzystać z innych form pomocy udzielanych przez MOPS.

W 2007 r. klub pracował w godzinach:

- w roku szkolnym w poniedziałki, środy, czwartki od 11.00 do 19.00, wtorki od 10.00 do 18.00, piątek od 8.00 do 16.00.

- w okresie przerwy w nauce szkolnej od poniedziałku do piątku od 8.00 do 16.00.

Średnioroczny koszt osobodnia w 2007 roku w Środowiskowym Klubie Młodzieżowym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wyniósł 34,14 zł.

Placówka prowadzona przez organizację pozarządową

W 2007 r. Miasto Katowice za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach współfinansowało 1 klub młodzieżowy prowadzony na podstawie Ustawy Prawo Zamówień Publicznych.

Młodzieżowy Klub Wspierania Rozwoju Osobistego ul. Morcinka 19 a, Katowice – Koszutka

Klub prowadzony jest przez Fundację dla Ludzi Potrzebujących Pomocy GNIAZDO. W 2007 r. w zajęciach prowadzonych przez placówkę uczestniczyło 17 osób.

Klub był czynny od poniedziałku do czwartku w godz. od 13.00 do 19.00, w piątki w godz. od 12.00 do 18.00, a w okresie wolnym od zajęć szkolnych w godz. od 10.00 do 16.00.

W 2007 r. fundacja otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na realizację zadania 83.430,00 zł. Dzienny koszt pobytu jednej osoby w placówce wyniósł 30,00 zł.

Ww. placówka adresuje swoją pomoc do młodzieży w wieku 13-18 lat - absolwentów szkoły podstawowej, uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, wywodzących się z rodzin kwalifikujących się do pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w szczególności z rodzin ubogich, rozbitych, niepełnych, niezaradnych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym lub uzależnieniami.

Przyznanie powyższego świadczenia następuje na wniosek rodziców/opiekunów lub z urzędu na wniosek pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego lub innej instytucji. Rodzina wychowanka klubu nie koniecznie musi korzystać z innych form pomocy udzielanych przez MOPS.

Poza w/w placówkami w badanym okresie w Katowicach działał jeszcze klub dla młodzieży, który nie był finansowany bezpośrednio z MOPS, lecz z budżetu Pełnomocnika Prezydenta ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych P. Macieja Maciejewskiego (Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice).

1. Klub Profilaktyczno – Wychowawczy dla Młodzieży „Oratorium” ul. Młodzieżowa 10, Katowice – Giszowiec Klub prowadzony jest przez Rzymsko-Katolicką Parafię Św. Barbary w Giszowcu.

W 2007 r. placówka otrzymała z Urzędu Miasta Katowice na prowadzenie świetlicy środowiskowej i klubu młodzieżowego dotację w wysokości 66.835,00 zł.

3. Rozwój rodzin zastępczych

3.1 Dzieci kierowane do rodzin zastępczych vs dzieci kierowane do placówek

Umieszczenie dzieci w rodzinach zastępczych odbywa się na podstawie przesłanego do MOPS postanowienia sądu dotyczącego ustanowienia rodziny zastępczej. Pracownik socjalny Terenowego Punktu Pomocy Społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej informuje rodzinę zastępczą o przysługujących jej świadczeniach oraz zwraca się z prośbą o kontakt. Po zgłoszeniu rodziny zastępczej pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy oraz kompletuje dokumenty niezbędne do przyznania pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej. W 2007r. ustanowionych zostało 48 nowych rodzin zastępczych, w których umieszczono 66 dzieci.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach wydaje skierowania do placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Katowic. Skierowania wydawane są na podstawie postanowień sądów, wniosku rodziców lub wniosku innego powiatu w sytuacji gdy placówki posiadają wolne miejsca. W przypadku braku wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Katowic, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach występuje z wnioskiem do innych powiatów z prośbą o wydanie skierowania.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Katowic jest łącznie 166 miejsc:

DOM DZIECKA „STANICA” – 48 miejsc socjalizacyjnych i 8 interwencyjnych

DOM DZIECKA „ZAKĄTEK” – 60 miejsc

DOM DZIECKA „TĘCZA” przy ul. Kaszubskiej – 22 miejsca

DOM DZIECKA „TĘCZA” przy ul. Rybnickiej – 28 miejsc

W 2007r. zostały wydane 2 skierowania interwencyjne dla dzieci z Katowic do Domów Dziecka, 45 skierowań interwencyjnych dla dzieci z Katowic do placówek wielofunkcyjnych oraz 3 skierowania interwencyjne dla dzieci spoza Katowic do placówek wielofunkcyjnych.

W 2007r. zostało również wydanych 15 skierowań w trybie socjalizacyjnym do Domów Dziecka dla dzieci z Katowic oraz 32 skierowania w trybie socjalizacyjnym do placówek wielofunkcyjnych dla dzieci z Katowic.

Ogólna liczba dzieci umieszczonych poza rodziną naturalną:

Formy prorodzinne

Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych	606
Dzieci pochodzące z terenu Katowic, przekazane do adopcji	24
Dzieci pochodzące z terenu Katowic, a umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych miast	17
Razem	647 (85 %)

Formy instytucjonalne

Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie Katowic	94
Dzieci pochodzące z terenu Katowic, umieszczone w placówkach opiekuńczo–wychowawczych na terenie innych miast	20
Razem	114 (15 %)

3.2 Spokrewnione i niespokrewnione rodziny zastępcze

W 2007r. w Katowicach funkcjonowały 323 rodziny zastępcze spokrewnione i 82 rodziny zastępcze niespokrewnione

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., a także zgodnie z rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych wysokość pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej wynosi miesięcznie:

dla dziecka zdrowego do 7 lat – 60% podstawy tj. 988,20 zł

dla dziecka z orzeczeniem o niepełnosprawności do 7 roku życia 80% podstawy tj. 1317,60 zł

dla dziecka zdrowego od 7 do 18 roku życia – 40% podstawy tj. 658,80 zł

dla dziecka z orzeczeniem o niepełnosprawności powyżej 7 roku życia – 60% podstawy tj. 988,20 zł

dla dziecka w wieku od 7 do 18 lat umieszczonego na podstawie ustawy o nieletnich – 60% podstawy tj. 988,20 zł

dla dziecka od 7 do 18 roku życia umieszczonego na podstawie ustawy o nieletnich i posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności 80% podstawy

W przypadku gdy dziecko posiada dochód pomoc pieniężna dla rodziny zastępczej pomniejszana jest o 50% kwoty odpowiadającej dochodom dziecka

Rodzina zastępcza niespokrewniona z dzieckiem otrzymuje dodatkowo 10% podstawy miesięcznie tj. 167,70 zł z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem i jego wychowaniem.

	Łączna wartość (w zł)	Liczba świadczeń	Średnie świadczenie (w zł.)
Jednorazowa pomoc na przyjęcie dziecka	23.265,76	20	1.163,29
Pomoc pieniężna na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci	4.416.385,26	6.310	699,90

3.3 Zawodowe rodziny zastępcze

W 2007r. w Katowicach funkcjonowało 12 zawodowych rodzin zastępczych, a tym 9 o charakterze pogotowia rodzinnego, 2 zawodowe rodziny zastępcze wielodzietne i 1 zawodowa rodzina zastępcza specjalistyczna. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. z późn. zm. a także zgodnie z rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. wysokość pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej wynosi miesięcznie:

dla dziecka zdrowego do 7 lat – 60% podstawy tj. 988,20 zł

dla dziecka z orzeczeniem o niepełnosprawności do 7 roku życia 80% podstawy tj. 1317,60 zł

dla dziecka zdrowego od 7 do 18 roku życia – 40% podstawy tj. 658,80 zł

dla dziecka z orzeczeniem o niepełnosprawności powyżej 7 roku życia – 60% podstawy tj. 988,20 zł

dla dziecka w wieku od 7 do 18 lat umieszczonego na podstawie ustawy o nieletnich – 60% podstawy tj. 988,20 zł

dla dziecka od 7 do 18 roku życia umieszczonego na podstawie ustawy o nieletnich i posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności 80% podstawy

W przypadku gdy dziecko posiada dochód pomoc pieniężna dla rodziny zastępczej pomniejszana jest o 50% kwoty odpowiadającej dochodom dziecka.

W 2007r. średni miesięczny koszt pobytu dziecka w pogotowiu rodzinnym wyniósł 1 621,89 zł, w zawodowej rodzinie zastępczej wielodzietnej 1 668,24 zł, w zawodowej rodzinie zastępczej specjalistycznej 2 299,41 zł.

Liczba pogotowia rodzinnych narastająco	wynagrodzenie pogotowia rodzinnych za okres sprawozdawczy narastająco (ze składkami MOPS) (w zł.)	udzielona pomoc pieniężna na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w pogotowiach rodzinnych narastająco (w zł.)	łączna liczba miesięcy pobytu wszystkich dzieci w pogotowiach rodzinnych	Średni miesięczny koszt pobytu dziecka w pogotowiu rodzinnym $E=(B+C)/D$ (w zł.)
A	B	C	D	E
9	284.201,24	372.664,05	405	1.621,89

3.4 Kampanie na rzecz rodzicielstwa zastępczego

Tego typu kampanie prowadzone są każdego roku. Od kilku lat MOPS bierze udział w ogólnopolskiej kampanii „Szukam Domu”, rozprowadzane są ulotki i plakaty. W ramach współpracy z mediami przekazywane są informacje o przepisach regulujących sprawy przygotowania, ustanawiania i funkcjonowania rodzin zastępczych. Podejmowana jest także współpraca z Kościołem Katolickim i kościołami innych wyznań, Powiatowym Urzędem Pracy oraz organizacjami kobiecymi i pracodawców. W czerwcu 2007 r. rozprowadzono plakaty, ulotki i pisma w parafiach poza Katowicami. Ulotki są stale dostępne w Ośrodku. Dodatkowo konsultanci pozostają w kontakcie z ośrodkami w różnych regionach Polski, oferując umieszczenie dzieci z terenu Katowic w rodzinach zastępczych poza miastem.

3.5 Współpraca z istniejącymi zawodowymi rodzinami zastępczymi

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej organizuje spotkania grupy wsparcia zawodowych rodzin zastępczych. W trakcie spotkań omawiane są wspólne dla wszystkich rodzin tematy, poszukuje się odpowiedzi na pojawiające się w praktyce pytania. Spotkania grupy zawodowych rodzin zastępczych mają

nie tylko charakter wspierający. Każde spotkanie zawiera także elementy edukacyjne, pozwalające na uzupełnienie, usystematyzowanie i utrwalenie wiedzy zawodowych rodzin zastępczych. Zajęcia edukacyjne prowadzone są przy wykorzystaniu różnorodnych metod aktywnego uczenia się, w tym zajęć warsztatowych i burzy mózgów. Omawiane tematy są dostosowane do bieżących problemów wychowawczych i opiekuńczych pojawiających się w zawodowych rodzinach zastępczych, takie jak lęki dziecięce i sposoby ich redukcji, terapia zabawą, bajko terapia, rozpoznawanie objawów przemocy stosowanej wobec dzieci, rola zdrowia fizycznego w rozwoju psychicznym, emocjonalnym i społecznym dzieci. Ponadto MOPS zapewnia rodzinom specjalistyczne poradnictwo, w tym prawne, psychologiczne i pedagogiczne w Zespole Poradnictwa Specjalistycznego.

Z informacji uzyskanych od jednej z działających w Katowicach zawodowych rodzin zastępczych wynika, że tego typu poradnictwo jest prowadzone, ale korzystające z niego rodziny nie są z tego typu oferty zadowolone. Jeśli chodzi o problemy prawne, to najczęściej problemów występuje na styku współpracy MOPS-u z poszczególnymi rodzinami. **Zawodowi rodzice nie chcą w takich przypadkach korzystać z pomocy Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego, ponieważ uważają, że będzie ona nierzetelna, a informacje o problemach, jakie mają rodziny, trafią do kierownictwa MOPS-u.**

Z podobnych względów rodziny nie korzystają ze wsparcia psychologicznego i pedagogicznego. **Boją się, że każdy problem, o jakim wspomnieliby podczas wizyty u specjalisty, zostanie następnie użyty przeciwko nim. Tak więc unikają kontaktów z pracownikami Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego, a ich wizyty w swoich domach traktują jako kontrole, a nie udzielanie wsparcia.**

Wyjaśnienie w/w problemu uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej:

„Zawodowe rodziny zastępcze posiadają możliwość nieskrępowanego korzystania z porad specjalistów niezatrudnionych w MOPS i w tym zakresie nie są ograniczani koniecznością udania się po poradę do Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego. Pomoc udzielana przez specjalistów, niezależnie od miejsca ich zatrudnienia, zakłada przestrzeganie tajemnicy zawodowej. W odnotowanych do tej pory przypadkach zgłoszenia przez rodziny zastępcze zawodowe osobistych problemów, rodziny te po zdiagnozowaniu problemu zostały skierowane przez konsultantów do odpowiednich ośrodków terapeutycznych na terenie miasta Katowice, jednak rodziny nie skorzystały z propozycji.”

Podczas wywiadu z zawodową rodziną zastępczą wspomnianych zostało jeszcze kilka problemów, które utrudniają pracę i opiekę nad dziećmi:

Rodzice zawodowi nie mają szans na spędzenie nawet kilku dni w roku bez swoich podopiecznych. MOPS nie zapewnia opieki dzieciom znajdującym się w zawodowych rodzinach, żeby zawodowi rodzice mogli na 1-2 tygodnie w roku wyjechać na urlop bez swoich podopiecznych. Miasto Katowice nie organizuje żadnych kolonii czy obozów, na których wychowankowie rodzin zawodowych spędziliby samodzielnie czas. Nie jest także możliwe oddawanie dzieci na czas nieobecności zawodowych rodziców do innych rodzin. Taka sytuacja, według zawodowych rodziców, z którymi przeprowadzony został wywiad, powoduje, że są oni coraz bardziej zmęczeni i wypaleni swoją pracą.

Wyjaśnienie w/w problemu uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej:

„W dniu 15 września 2004 roku podczas spotkania zawodowych rodzin zastępczych z konsultantami i Dyrekcją MOPS ustalono, że rodziny zawodowe mają możliwość wzajemnego zastępowania się w opiece nad umieszczonymi dziećmi w okresach związanych z prywatnymi wyjazdami zawodowych rodzin zastępczych. Do dnia dzisiejszego tylko kilkakrotnie rodziny skorzystały z tej możliwości, a okres zastępstwa nie przekraczał 1 tygodnia. Zaproponowano także, aby na początku każdego roku rodziny zawodowe sporządzały terminarz planowanych wyjazdów wypoczynkowych, celem zaplanowania zastępstw. W żadnym roku rodziny nie skorzystały z propozycji.

W zawodowych rodzinach zastępczych w znacznej mierze przebywają dzieci w wieku od 0 do lat 6, które nie mogą samodzielnie wyjeżdżać na obozy i kolonie. Natomiast w przypadku dzieci szkolnych, zawodowe rodziny zastępcze posiadają możliwość skorzystania z bogatej oferty kolonijnej dostępnej w MOPS i na wolnym rynku. Zawodowa rodzina zastępcza może zatem wybrać ofertę stosowną do swoich możliwości finansowych oraz dostosowaną do zainteresowań dzieci.”

W art. 74 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej napisane jest, że „w zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego umieszcza się nie więcej niż 3 dzieci na pobyt okresowy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłużej niż na 12 miesięcy.” Art. 74 ust. 5 ww. ustawy mówi, że: „rodzina zastępcza, o której mowa w ust. 4, nie może odmówić przyjęcia dziecka w wieku do 10 lat, jeżeli zostało doprowadzone przez policję.” **Rodzice zawodowi podczas przeprowadzonego wywiadu powiedzieli, że w praktyce oznacza to, że oni, i inne rodziny z Katowic, niejednokrotnie opiekowali się nawet 5-6 wychowankami, a MOPS nie zapewniał im w takich sytuacjach żadnego dodatkowego wsparcia.**

Wyjaśnienie w/w problemu uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej:

„Zawodowe rodziny zastępcze w ramach otrzymywanych środków finansowych na utrzymanie umieszczonych dzieci mają możliwość w razie potrzeby wynajęcia kwalifikowanej opiekunki dziecięcej lub pomocy domowej. Z takiej

możliwości korzysta tylko kilka rodzin zawodowych. W przypadku nierównomiernego wykorzystania miejsc w pogotowiach rodzinnych, interwencje kierowane są do pogotowia o mniejszej liczbie dzieci lub istnieje możliwość przeniesienia dzieci do innego pogotowia.”

Według rodziców zawodowych udzielających wywiadu, **katowickie rodziny zawodowe mają także problemy z transportem i nie otrzymują w tym zakresie żadnej pomocy z ośrodka.** Wiele dzieci umieszczanych w zawodowych rodzinach zastępczych wymaga ciągłej rehabilitacji z powodu różnorodnych schorzeń, na jakie cierpią. W praktyce powoduje to, że zawodowi rodzice nawet kilka razy w tygodniu muszą jeździć z dziećmi po całym mieście na wizyty do lekarzy specjalistów. Dodatkowo nie mają oni żadnych przywilejów w porównaniu z innymi pacjentami, co powoduje, że wiele godzin w tygodniu spędzają na przejazdach do lekarzy i oczekiwaniu na przyjęcie. Poza stratą czasu powoduje to także inne problemy, np. co w tym czasie zrobić z pozostałymi wychowankami.

Wyjaśnienie w/w problemu uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej:

„Na wniosek zawodowych rodzin zastępczych w dniu 1 października 2004 r. do dwóch znaczących w mieście wielospecjalistycznych placówek służby zdrowia MOPS wystosował pisma z prośbą o priorytetowe wyznaczanie terminów przyjęć dla dzieci umieszczonych w zawodowych rodzinach zastępczych. Od tej pory zawodowi rodzice zastępczy w miarę możliwości placówek służby zdrowia otrzymują terminy krótsze niż pozostali pacjenci. Ponadto w kilku przypadkach po zgłoszeniu przez zawodową rodzinę zastępczą, konsultanci wynegocjowali przyjęcie dzieci przez specjalistów w trybie pilnym.

W okresie funkcjonowania zawodowych rodzin zastępczych nie składano wniosku o zapewnienie transportu w postaci samochodu z kierowcą. Należy nadmienić, że obecność opiekuna podczas badań i rehabilitacji powierzonych dzieci jest niezbędna, jeżeli czynności tej nie mogą dokonać rodzice biologiczni.”

Nie ma w Katowicach wolontariuszy, którzy pomagaliby zawodowym rodzinom w opiece nad dziećmi, np. w czasie, kiedy zawodowi rodzice muszą z jednym z podopiecznych udać się do poradni na rehabilitację.

Wyjaśnienie w/w problemu uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej:

„Wolontariusz wykonuje powierzone zadania pod nadzorem zawodowego rodzica zastępczego, a zatem nie ma możliwości pozostawienia wolontariusza samego z dziećmi. W ramach otrzymywanych środków finansowych na utrzymanie umieszczonych dzieci zawodowe rodziny zastępcze mają możliwość w razie potrzeby wynajęcia kwalifikowanej opiekunki dziecięcej.”

4. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze

Na terenie Katowic funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego. Jest to Dom Dziecka „Tęcza” z siedzibą przy ul. Rybnickiej 1 oraz oddziałem przy ul. Kaszubskiej 16. Poza tym w mieście znajdują się jeszcze 2 placówki wielofunkcyjne, które zapewniają dziecku dzienną i całodobową opiekę oraz wychowanie, realizując zadania przewidziane dla placówki wsparcia dziennego, placówki interwencyjnej i placówki socjalizacyjnej, a także łączą dzienne i całodobowe działania terapeutyczne, interwencyjne i socjalizacyjne skierowane na dziecko i rodzinę dziecka. Są to Dom Dziecka „Zakątek” przy ulicy Brynowskiej 70 a oraz Dom Dziecka „Stanica” przy ulicy Plebiscytowej 46.

W Katowicach nie ma ani jednej całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, czyli tzw. rodzinnego domu dziecka. W ośrodkach tego typu stwarzane są dla wychowanków warunki zbliżone do normalnych, mają oni przybranych rodziców i włączani są w nurt życia rodziny.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w mieście tworzone były przed wejściem w życie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. oraz Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo – wychowawczych i nie spełniają wszystkich standardów określonych w w/w przepisach. Na podstawie art. 154 ust 7a ustawy o pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, które nie osiągają wymaganego standardu są obowiązane do realizacji programu naprawczego do 31 grudnia 2010 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach zapewnia, że w ustawowym terminie wymagania te zostaną spełnione.

Dom Dziecka Tęcza

W całym 2007 r. w domu dziecka przebywało łącznie 65 dzieci. Większość z nich znalazła się w ośrodku w ostatnich 2 latach (42 dzieci), ale pięcioro podopiecznych przebywało w ośrodku jeszcze przed 2000 r. (3 dzieci od 1996 r., a 2 od 1999 r.).

W 2007 r. 10 wychowanków samowolnie opuściło placówkę i/lub nie zgłosiło się do placówki w wyznaczonym terminie. 5 z nich przebywało samowolnie poza placówką 18 dni. Kolejne dzieci przebywały samowolnie poza ośrodkiem odpowiednio 29, 52, 71, 105 i 203 dni.

W domu dziecka nie funkcjonuje samorząd stworzony przez dzieci.

Dom Dziecka jest otwarty na współpracę z wolontariuszami. W 2007 r. z placówką współpracowało 5 studentów oraz 19 rodzin zaprzyjaźnionych. Zadaniem studentów była przede wszystkim pomoc dzieciom w nauce i organizowanie dla nich czasu wolnego. Rodziny zaprzyjaźnione zapraszały dzieci na weekendy, święta i dni wolne od nauki.

Placówka przy ul. Rybnickiej posiada 28 miejsc. **Budynek nie spełnia wszystkich wymagań zapisanych w art. 27.3. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych.** Zgodnie z w/w rozporządzeniem w/w placówka może znajdować się w budynku, który posiada:

- pokoje mieszkalne 1-5-osobowe (w budynku przy ul. Rybnickiej są 4 sypialnie 6-8 osobowe),
- nie mniej niż jeden aneks kuchenny na 10 dzieci (w budynku jest jeden aneks kuchenny).

Poza tym w budynku znajduje się pokój do cichej nauki, pokój gościnny, pokój dla dzieci chorych, cztery pomieszczenia do wypoczynku wyposażone w stoliki i krzesła, telewizor, gry, zabawki i książki, a także pomieszczenie do zajęć sportowych i terapeutycznych. Jest on wyposażony także w 3 łazienki, 6 toalet, 9 umywałek i 3 prysznice.

Placówka przy ul. Kaszubskiej posiada 22 miejsca. **Budynek nie spełnia wszystkich wymagań zapisanych w art. 27.3. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych.** Zgodnie z w/w rozporządzeniem w/w placówka może znajdować się w budynku, który posiada:

- nie mniej niż jedno pomieszczenie do wypoczynku na 10 dzieci, wyposażone w stoliki i krzesła, telewizor, gry, zabawki, książki (w budynku przy ul. Kaszubskiej są 2 tego typu pomieszczenia),
- miejsce do cichej nauki (brak takiego pomieszczenia),
- nie mniej niż jeden aneks kuchenny na 10 dzieci (w budynku 2 aneksy kuchenne),
- odpowiednio wyposażone pomieszczenia do zajęć terapeutycznych i sportowych (brak tego typu miejsc),
- pokój gościnny (brak tego typu miejsca),
- pokój dla dzieci chorych (brak tego typu miejsca).

Poza tym w budynku znajduje się sześć pokoi sypialnych, w których śpi od 3 do 4 dzieci. Budynek wyposażony jest także w 3 łazienki, 6 toalet, 9 umywałek i 3 prysznice.

W 2007 r. superwizji byli poddawani pracownicy pedagogiczni i administracyjni placówki. Zajęcia odbywały się raz w miesiącu i prowadzone były przez pracownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w Domu Dziecka Tęcza wyniósł w 2007 r. 2959,89 zł.

Dom Dziecka „Zakątek”

W 2007 r. przebywało w placówce łącznie 110 dzieci w wieku od 3 do 18 lat. Czas pobytu w placówce większości z nich (60 dzieci) nie przekraczał 1 roku. 45 podopiecznych przebywało w ośrodku od 13 do 24 miesięcy, a 5 od 25 do 36 miesięcy.

W domu dziecka nie funkcjonuje samorząd stworzony przez dzieci. Zdaniem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest to wynikiem tego, że ponad połowa wychowanków to dzieci w przedziale wiekowym od 3 do 7 lat.

W 2007 r. samowolnie opuściło placówkę i/lub nie zgłosiło się do placówki w wyznaczonym terminie 32 wychowanków. Łączny pobyt podopiecznych poza ośrodkiem w okresie od 1 stycznia 2007 r. do połowy kwietnia 2008 r. wyniósł ok. 960 dni.

W 2007 r. z placówką współpracowało 7 wolontariuszy. Do ich zadań należała praca z dziećmi w grupach, organizacja czasu wolnego wychowanków, pomoc w nauce, pomoc w organizacji imprez okolicznościowych.

Placówka posiada 60 miejsc. **Budynek nie spełnia wszystkich wymagań zapisanych w art. 27.3. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych.** W w/w rozporządzeniu zapisane jest m.in., że placówka może znajdować się w budynku, który posiada:

- pokoje mieszkalne 1-5-osobowe (w placówce jest 9 sypialni, w których śpi od 1 do 7 osób),
- nie mniej niż jedno pomieszczenie do wypoczynku na 10 dzieci, wyposażone w stoliki i krzesła,

telewizor, gry, zabawki, książki (w budynku jest jeden pokój do wypoczynku i jedna pracownia komputerowa),

- nie mniej niż jeden aneks kuchenny na 10 dzieci (w budynku są 3 aneksy kuchenne),
- pokój gościnny (brak tego typu miejsca).

Poza tym w domu dziecka znajduje się pokój do cichej nauki, pokój dla dzieci chorych, 2 pomieszczenia do zajęć terapeutycznych i sportowych oraz 5 łazienek, 8 toalet i 20 umywalek.

W 2007 r. żadni pracownicy Domu Dziecka nie byli poddani superwizji.

Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w Domu Dziecka „Zakątek” wyniósł w 2007 r. 3643,36 zł.

Dom Dziecka „Stanica”

W 2007 r. przebywało w placówce łącznie 94 wychowanków w wieku od 9 do 19 lat. 33 z nich przebywało w ośrodku niecały rok, 36 od roku do dwóch lat, 22 od dwóch do trzech lat, a 3 powyżej 3 lat.

W domu dziecka nie funkcjonuje samorząd stworzony przez dzieci. Zdaniem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest to wynikiem dużej rotacji podopiecznych.

W 2007 r. samowolnie opuściło placówkę i/lub nie zgłosiło się do placówki w wyznaczonym terminie 55 wychowanków. Łączny pobyt podopiecznych poza ośrodkiem w okresie od 1 stycznia 2007 r. do połowy kwietnia 2008 r. wyniósł 4468 dni.

W 2007 r. z placówką współpracowało 3 wolontariuszy. Do ich zadań należała praca z dziećmi w grupach, organizacja czasu wolnego wychowanków, pomoc w nauce, pomoc w organizacji imprez okolicznościowych.

Placówka posiada 56 miejsc. **Budynek nie spełnia wszystkich wymagań zapisanych w art. 27.3. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych. W w/w rozporządzeniu zapisane jest m.in., że placówka może znajdować się w budynku, który posiada:**

- nie mniej niż jeden aneks kuchenny na 10 dzieci (w budynku są 4 aneksy kuchenne),
- nie mniej niż jedno pomieszczenie do wypoczynku na 10 dzieci, wyposażone w stoliki i krzesła, telewizor, gry, zabawki, książki (w budynku są 2 tego typu pomieszczenia),
- pokój gościnny (brak tego typu miejsca).

Poza tym w domu dziecka znajduje się 13 pokoi sypialnych, w których śpi od 2 do 5 osób, pokój do cichej nauki, pokój dla dzieci chorych, 2 pomieszczenia do zajęć terapeutycznych i sportowych oraz 4 łazienki, 12 toalet i 13 umywalek.

W 2007 r. superwizji byli poddawani pracownicy pedagogiczni placówki. Zajęcia odbywały się raz w miesiącu i prowadzone były przez pracownika naukowego Uniwersytetu Śląskiego.

Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w Domu Dziecka „Stanica” wyniósł w 2007 r. 3241,31 zł.

5. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych

Pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych oraz placówek mogą otrzymać: pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, pomoc pieniężną na usamodzielnienie, pomoc rzeczową na zagospodarowanie, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych w tym w mieszkaniu chronionym, a ponadto pomoc w formie pracy socjalnej mającej na celu integrację ze środowiskiem i usamodzielnienie życiowe wychowanka.

W 2007r. pomoc pieniężną na usamodzielnienie przyznano 12 wychowankom, którzy opuścili rodziny zastępcze w łącznej kwocie 29,740,69 zł oraz 10 wychowankom, którzy opuścili placówki w łącznej kwocie 18,195,66 zł.

Pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki przyznano 113 wychowankom, którzy opuścili rodziny zastępcze i 51 wychowankom opuszczającym placówki.

Pomoc rzeczową na zagospodarowanie przyznano 21 wychowankom rodzin zastępczych na łączną kwotę 67,783,11 zł, oraz 9 wychowankom placówek na kwotę 25,875,90 zł.

Pomoc na usamodzielnienie udzielana jest na podstawie sporządzonego Indywidualnego Programu

Usamodzielnienia. Program ten sporządza osoba usamodzielniana wraz z wyznaczonym opiekunem przy współudziale pracownika socjalnego.

Od 2008 r. realizowany jest Program dla usamodzielnianych wychowanków. Program ten prowadzony jest przez psychologa Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego dla Rodzin oraz pracowników socjalnych Terenowych Punktów Pomocy Społecznej w formie spotkań grupowych z wychowankami. Zakres tematyczny ustalany był wspólnie z uczestnikami programu. Adresatami Programu są usamodzielniani wychowankowie z rodzin zastępczych i/lub opuszczający placówki opiekuńczo-wychowawcze i specjalne ośrodki wychowawcze, którzy mają problemy w relacjach społecznych, mają trudności w samodzielnym funkcjonowaniu oraz mają problem z zaplanowaniem swojej drogi życiowej. W pracy z wychowankami placówek włączony zostanie element spotkań pracownika socjalnego i psychologa ZPS z wychowankiem na terenie placówki i/lub wspólne uczestniczenie w zespołach dotyczących wychowanka.

Programem będą również objęci w szczególności wychowankowie kwalifikowani do Mieszkania Chronionego oraz wychowankowie z rodzin zastępczych, które brały udział w programie dla rodzin zastępczych i tam dzieliły się problemami w funkcjonowaniu wychowanków.

Celem programu jest zwiększenie świadomości wychowanków w tworzeniu programu usamodzielnienia, wsparcie wychowanków w samodzielnym funkcjonowaniu jako osoby dorosłej, a w efekcie zbudowanie sieci wsparcia, a także wzrost kompetencji społecznych wychowanków.

Mieszkania chronione i mieszkania usamodzielnienia

Mieszkanie chronione przeznaczone jest dla usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, którzy nie mają możliwości powrotu do rodzin i przy odpowiednim wsparciu mogą samodzielnie funkcjonować w środowisku.

W Katowicach jest jedno mieszkanie chronione dla usamodzielnianych wychowanków, może w nim jednocześnie przebywać 8 wychowanków oczekujących na przydział własnego mieszkania. Wychowankowie mieszkają razem w 2 -3 osobowych pokojach oraz wspólnie użytkują pokój dzienny, kuchnię, 2 łazienki i toaletę. Warunkiem kontynuacji pomocy w formie schronienia w mieszkaniu chronionym jest stała, aktywna współpraca wychowanka z pracownikiem socjalnym i wskazanymi specjalistami w realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia. Wychowankowie uczestniczą w planowaniu własnej przyszłości metodą projektu socjalnego a ponadto biorą obowiązkowy udział w comiesięcznych spotkaniach społeczności. W 2007 r. narastająco pomocą objęto 9 osób.

Pobyt w mieszkaniu chronionym przyznaje się na 12 miesięcy w 3 okresach:

- na 3 miesiące
- na 6 miesięcy
- na 3 miesiące.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach możliwy jest pobyt dłuższy niż 12 miesięcy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach nie posiada mieszkań usamodzielnienia (odrębnych mieszkań poza placówką lub w uzasadnionych przypadkach na terenie placówki, w którym zamieszkują wychowankowie od 14. roku życia do usamodzielnienia, prowadząc samodzielnie gospodarstwo domowe).

Podsumowanie

Poniżej przedstawione jest krótkie streszczenie całego monitoringu, w którym przypomniane są najważniejsze informacje uzyskane podczas badania. Przypomnieć należy, że w ramach projektu monitorowano funkcjonowanie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Katowicach w 2007 r. i prezentowane wyniki odnoszą się do tego okresu. W kilku sytuacjach, kiedy prezentowane są dane z 2008 r., umieszczone są przy nich informacje, jakiego dokładnie dotyczą okresu.

1. Poprawa sytuacji rodzin zagrożonych patologią poprzez rozwój profilaktyki

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej organizuje spotkania zespołów interdyscyplinarnych, na które zapraszani są przedstawiciele instytucji i pracownicy MOPS z poszczególnych jednostek, a także spotkania dyrektorów z kierownikami poszczególnych jednostek Ośrodka. Z informacji uzyskanych z MOPS-u wynika, że na spotkania te okresowo zapraszani są także przedstawiciele organizacji pozarządowych współpracujących z ośrodkiem. Przedstawiciele dwóch organizacji, które od lat otrzymują pieniądze z ośrodka w przeprowadzonym wywiadzie powiedzieli, że chętnie uczestniczyliby w pracach takich interdyscyplinarnych zespołów, ale nie przypominają sobie, żeby w takich spotkaniach brali udział lub byli na nie zapraszani.

2. Placówki opiekuńczo wychowawcze wsparcia dziennego

1. Średnioroczny koszt osobodnia w 2007 roku w Świetlicach Środowiskowych (typu specjalistycznego) Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wyniósł 34,14 zł.
2. Średnioroczny koszt Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w przeliczeniu na jeden dzień pobytu dziecka w świetlicy środowiskowej typu specjalistycznego prowadzonej przez organizacje pozarządowe i kościoły wyniósł w zależności od placówki od 23,00 do 27,00 zł.
3. Średnioroczny koszt osobodnia w 2007 roku w Środowiskowym Klubie Młodzieżowym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wyniósł 34,14 zł.
4. Średnioroczny koszt Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w przeliczeniu na jeden dzień pobytu osoby w klubie młodzieżowym prowadzonym przez organizację pozarządową wyniósł 30,00 zł.
5. W całym mieście działają tylko 3 świetlice, w których prowadzone są zajęcia dla dzieci przedszkolnych.
6. W całym mieście znajdują się tylko 3 placówki wsparcia dziennego dla młodzieży.

3. Rozwój rodzin zastępczych

1. W 2007r. w Katowicach funkcjonowały 323 rodziny zastępcze spokrewnione i 82 rodziny zastępcze niespokrewnione.
2. W 2007r. w Katowicach funkcjonowało 12 zawodowych rodzin zastępczych, a tym 9 o charakterze pogotowia rodzinnego, 2 zawodowe rodziny zastępcze wielodzietne i 1 zawodowa rodzina zastępcza specjalistyczna.

4. Całodobowe placówki opiekuńczo wychowawcze

1. Na terenie Katowic funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego. Jest to Dom Dziecka „Tęcza” z siedzibą przy ul. Rybnickiej 1 oraz oddziałem przy ul. Kaszubskiej 16. Poza tym w mieście znajdują się jeszcze 2 placówki wielofunkcyjne, które zapewniają dziecku dzienną i całodobową opiekę oraz wychowanie, realizując zadania przewidziane dla placówki wsparcia dziennego, placówki interwencyjnej i placówki socjalizacyjnej, a także łącząienne i całodobowe działania terapeutyczne, interwencyjne i socjalizacyjne skierowane na dziecko i rodzinę dziecka.
2. W Katowicach nie ma ani jednej całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, czyli tzw. rodzinnego domu dziecka. Są to ośrodki, gdzie stwarzane są dla wychowanków warunki zbliżone do normalnych, mają oni przybranych rodziców i włączani są w nurt życia rodziny.
3. W 2007 r. 10 wychowanków Domu Dziecka „Tęcza” samowolnie opuściło placówkę i/lub nie zgłosiło się do placówki w wyznaczonym terminie. 5 z nich przebywało samowolnie poza placówką 18 dni. Kolejne dzieci przebywały samowolnie poza ośrodkiem odpowiednio 29, 52, 71, 105 i 203 dni.
4. W 2007 r. samowolnie opuściło Dom Dziecka „Zakątek” i/lub nie zgłosiło się do placówki w wyznaczonym terminie 32 wychowanków. Łączny pobyt podopiecznych poza ośrodkiem w okresie od 1 stycznia 2007 r. do połowy kwietnia 2008 r. wyniósł ok. 960 dni.
5. W 2007 r. samowolnie opuściło Dom Dziecka „Stanica” i/lub nie zgłosiło się do placówki w wyznaczonym terminie 55 wychowanków. Łączny pobyt podopiecznych poza ośrodkiem w okresie od 1 stycznia 2007 r. do połowy kwietnia 2008 r. wyniósł 4468 dni.
6. Żaden z katowickich domów dziecka nie spełnia wszystkich wymagań zapisanych w art. 27.3. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych. Problemem, który powtarza się w każdym z czterech ośrodków, jest za mała ilość aneksów kuchennych. Innymi nieprawidłowościami, które pojawiają się w ww. placówkach, są: za duża liczba dzieci przypadających na jedną sypialnię, a także brak pomieszczeń do wypoczynku, pokoiów gościnnych, miejsc do cichej nauki oraz pokoiów dla dzieci chorych.
7. W 2007 r. żaden z pracowników Domu Dziecka „Zakątek” nie byli poddawani superwizji.
8. W 2007 r. miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w Domu Dziecka „Tęcza” wyniósł 2959,89 zł, w

Domu dziecka „Zakątek” 3643,36 zł, a w Domu Dziecka „Stanica” 3241,31 zł.

Dla porównania w 2007 r. średni miesięczny koszt pobytu dziecka w pogotowiu rodzinnym wyniósł 1 621,89 zł, w zawodowej rodzinie zastępczej wielodzietnej 1 668,24 zł, a w zawodowej rodzinie zastępczej specjalistycznej 2 299,41 zł.

9. W żadnym z katowickich domów dziecka nie funkcjonuje samorząd stworzony przez dzieci.

5. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych

1. W Katowicach jest jedno mieszkanie chronione dla usamodzielnianych wychowanków, może w nim jednocześnie przebywać 8 wychowanków oczekujących na przydział własnego mieszkania.

2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach nie posiada mieszkań usamodzielnienia (odrębnych mieszkań poza placówką lub w uzasadnionych przypadkach na terenie placówki, w którym zamieszkują wychowankowie od 14. roku życia do usamodzielnienia, prowadząc samodzielnie gospodarstwo domowe).

Propozycje rozwiązań

1. Poprawa sytuacji rodzin zagrożonych patologią poprzez rozwój profilaktyki

1. Stałymi uczestnikami spotkań interdyscyplinarnych organizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej powinni być przedstawiciele wszystkich organizacji pozarządowych pracujących z rodzinami zagrożonymi patologią, także tych, które nie otrzymują żadnych funduszy z budżetu Miasta. Tylko w takim przypadku diagnoza funkcjonowania rodzin z terenu Katowic będzie kompletna, a pieniądze będą wydawane jak najbardziej racjonalnie.

2. Placówki opiekuńczo wychowawcze wsparcia dziennego

1. W 2007 r. jeden dzień pobytu dziecka w świetlicy środowiskowej typu specjalistycznego prowadzonej przez organizacje pozarządowe i kościoły kosztował budżet Miasta Katowice od 26% do 48% mniej niż jeden dzień pobytu dziecka w placówce tego samego typu, prowadzonej przez MOPS. Jako, że standard usług wszystkich ww. placówek jest podobny, MOPS powinien zrezygnować z prowadzenia świetlic i przekazać je w drodze konkursu ofert w ręce organizacji pozarządowych lub kościołów. Oszczędzone w ten sposób pieniądze można wykorzystać na niesienie pomocy większej ilości potrzebujących dzieci.

2. W 2007 r. jeden dzień pobytu osoby w klubie młodzieżowym prowadzonym przez organizację pozarządową był o 13% mniejszy niż jeden dzień pobytu osoby w klubie prowadzonym przez MOPS. Jako, że standard usług w ww. placówkach jest podobny, MOPS powinien zrezygnować z prowadzenia Klubu i przekazać go w drodze konkursu ofert w ręce organizacji pozarządowej.

3. W całym mieście działają tylko 3 świetlice (Świetlica Terapeutyczna im. Św. Jacka oraz Świetlica Środowiskowa prowadzona przez Rzymsko – Katolicką Parafię Św. Józefa Robotnika), w których prowadzone są zajęcia dla dzieci przedszkolnych. Miasto Katowice powinno zorganizować konkursy ofert na prowadzenie większej ilości tego typu świetlic, gdyż dzieciom w wieku 3-4 lat jest znacznie łatwiej (a co za tym idzie taniej) pomóc niż dzieciom, z którymi rozpoczęło się pracę w wieku 6-7 lat.

4. W całym mieście znajdują się tylko 3 placówki wsparcia dziennego dla młodzieży. Tak więc po kilku latach otrzymywania specjalistycznej pomocy w licznych świetlicach środowiskowych wiele młodych osób, które ukończyły gimnazjum, zostawianych jest sama sobie i nie ma już możliwości otrzymywania dalszego wsparcia. Sytuacja taka nie powinna mieć miejsca i Miasto Katowice powinno zorganizować konkursy ofert na prowadzenie jeszcze kilku klubów młodzieżowych na terenie innych dzielnic.

3. Rozwój rodzin zastępczych

1. Rozbieżne informacje uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i od jednej z katowickich zawodowych rodzin zastępczych pozwalają wysnuć wniosek, że relacje pomiędzy ośrodkiem a zawodowymi rodzicami nie układają się najlepiej i są pełne pretensji i nieufności. Rozwiązaniem tej sytuacji mogłoby być zorganizowanie specjalnych spotkań mediacyjnych prowadzonych przez osoby niezwiązane z MOPS. To pozwoliłoby otworzyć się zawodowym rodzinom i mogłoby się stać pierwszym krokiem do rozwiązania wielu problemów na linii MOPS – zawodowi rodzice.

4. Całodobowe placówki opiekuńczo wychowawcze

1. W Katowicach nie ma ani jednej całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, czyli tzw. rodzinnego domu dziecka. Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w takim ośrodku jest znacznie niższy niż w pozostałych całodobowych placówkach opiekuńczo wychowawczych, a poza tym rodzinne domy dziecka stwarzają dla wychowanków warunki zbliżone do normalnych, mają oni przybranych rodziców i włączani są w nurt życia rodziny.

Władze Katowic powinny skupić się na pomocy w tworzeniu rodzinnych domów dziecka i powoli likwidować pozostałe funkcjonujące w mieście placówki.

2. Żaden z katowickich domów dziecka nie spełnia wszystkich wymagań zapisanych w art. 27.3. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych. Placówki te powoli powinny być likwidowane i zastępowane przez rodzinne domy dziecka, a przynajmniej budynki, w których się mieszczą, powinny zostać jak najszybciej dostosowane do wymogów prawa.

3. W 2007 r. żadni pracownicy Domu Dziecka „Zakątek” nie byli poddawani superwizji. Taka praktyka prowadzi do wypalenia się zawodowego osób pracujących z dziećmi. Należy jak najszybciej zapewnić osobom pracującym w wychowankami w tym domu dziecka wsparcie superwizorów. Najlepiej będzie, jak będą to osoby spoza Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

5. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach nie posiada mieszkań usamodzielnienia. Należy jak najszybciej stworzyć tego typu mieszkania, gdyż są one świetną lekcją życia dla przebywających w nich wychowanków i znacznie zwiększają prawdopodobieństwo, że osoby w nich przebywające będą w przyszłości potrafiły poradzić sobie w samodzielnym życiu.

Załączniki – akty prawne - wybór

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

Zasady ogólne i zakres podmiotowy ustawy

Art. 2. 1. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

2. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Zadania pomocy społecznej

Art. 16. 1. Obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawą.

2. Gmina i powiat, obowiązane zgodnie z przepisami ustawy do wykonywania zadań pomocy społecznej, nie mogą odmówić pomocy osobie potrzebującej, mimo istniejącego obowiązku osób fizycznych lub osób prawnych do zaspokajania jej niezbędnych potrzeb życiowych.

3. Pomocy nie mogą również odmówić podmioty, którym jednostki samorządu terytorialnego zleciły realizację zadań, na zasadach określonych w art. 25.

Art. 17. 1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należą:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (...);
- 2) sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- 13) tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- 14) dożywanie dzieci (...).

Art. 19. Do zadań własnych powiatu należą:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej (...);
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- 4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- 5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;
- 6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- 12) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 13) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 19) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie (...).

Art. 25. 1. Organy administracji rządowej i samorządowej, zwane dalej "organami", mogą zlecać realizację zadania z zakresu pomocy społecznej, udzielając dotacji na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zleconego zadania:

- 1) organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność w zakresie pomocy społecznej,
 - 2) osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej
- zwanym dalej "podmiotami uprawnionymi".

Opieka nad rodziną i dzieckiem

Art. 70. 1. Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa rodzinnego;
 - 2) terapii rodzinnej rozumianej jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań;
 - 3) pracy socjalnej;
 - 4) zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.
2. Rodzina otrzymuje pomoc w szczególności przez działania:
- 1) specjalisty przygotowanego do pracy z rodziną lub w środowisku lokalnym;
 - 2) placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego;
 - 3) innych podmiotów, których działanie daje potrzebne wsparcie dziecku i rodzinie.
3. Udzielając pomocy należy mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:
- 1) wychowania w rodzinie, a w przypadku wychowywania dziecka poza rodziną do zapewnienia mu w miarę możliwości zgodnie z jego potrzebami opieki i wychowania w rodzinnych formach opieki zastępczej;
 - 2) zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego;
 - 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną;

- 4) powrotu do rodziny naturalnej;
- 5) traktowania w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;
- 6) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;
- 7) praktyk religijnych zgodnych z wolą rodziców i potrzebami dziecka;
- 8) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i indywidualności oraz zabawy i wypoczynku;
- 9) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia w przypadku wychowywania poza rodziną naturalną;
- 10) dostępu do informacji;
- 11) wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą;
- 12) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem.

Art. 71. 1. W celu wsparcia funkcji opiekuńczych rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w następujących placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego:

- 1) opiekuńczej, prowadzonej w formie kół zainteresowań, świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, które pomagają dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowaniu czasu wolnego;
 - 2) specjalistycznej, w której jest realizowany program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w tym terapia pedagogiczna, psychologiczna, rehabilitacja, resocjalizacja.
2. Pobyt w placówce opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego jest dobrowolny i nieodpłatny.
3. W działaniach wychowawczych organizowanych w placówce opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego powinni czynnie uczestniczyć rodzice lub opiekunowie dziecka.
4. Placówka opiekuńczo-wychowawcza wsparcia dziennego współdziała z osobami i podmiotami działającymi w środowisku lokalnym.

Art. 72. 1. Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej.

Art. 74. 1. Rodziny zastępcze dzielą się na:

- 1) spokrewnione z dzieckiem;
- 2) niespokrewnione z dzieckiem;
- 3) zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:

- a) wielodzietne,
- b) specjalistyczne,
- c) o charakterze pogotowia rodzinnego.

2. W zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem wielodzietnej rodzinie zastępczej umieszcza się w tym samym czasie nie mniej niż troje i nie więcej niż sześćoro dzieci. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie licznego rodzeństwa liczba dzieci w wielodzietnej rodzinie zastępczej może się zwiększyć.

3. W zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem specjalistycznej rodzinie zastępczej umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji. W rodzinie tej może wychowywać się w tym samym czasie nie więcej niż troje dzieci.

4. W zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego umieszcza się nie więcej niż 3 dzieci na pobyt okresowy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłużej niż na 12 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pobyt dziecka może być przedłużony, jednak nie więcej niż o kolejne 3 miesiące.

5. Rodzina zastępcza, o której mowa w ust. 4, nie może odmówić przyjęcia dziecka w wieku do 10 lat, jeżeli zostało doprowadzone przez policję.

6. Przyjęcie dziecka doprowadzonego przez policję może nastąpić bez zgody opiekunów prawnych w sytuacji zagrożenia dobra dziecka, a w szczególności:

- 1) zagrożenia zdrowia lub życia dziecka;
- 2) porzucenia dziecka;
- 3) gdy nie jest możliwe ustalenie tożsamości rodziców lub miejsca ich pobytu.

7. O przyjęciu dziecka doprowadzonego przez policję zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego powiadamia niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin, sąd opiekuńczy oraz powiatowe centrum pomocy rodzinie, które podejmuje jak najszybciej działania mające na celu wyjaśnienie sytuacji dziecka.

8. Dziecko doprowadzone przez policję przebywa w zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego do czasu wydania orzeczenia przez sąd opiekuńczy.

9. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej, o której mowa w ust. 1 pkt 2 albo 3, nie wyklucza pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem.

Art. 75. 1. Pełnienie funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej wymaga:

- 1) uzyskania pozytywnej opinii ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, wydanej na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego;
- 2) odbycia szkolenia oraz uzyskania zaświadczenia kwalifikacyjnego.

2. Z rodziną, która będzie pełniła funkcję zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej, starosta zawiera umowę, do której mają zastosowanie odpowiednio przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny dotyczące umowy zlecenia.

3. Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem wielodzietna lub specjalistyczna rodzina zastępcza otrzymuje wynagrodzenie z tytułu świadczonej opieki i wychowania.

4. Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka lub z tytułu świadczonej opieki i wychowania.

5. Jeżeli umowę, o której mowa w ust. 2, zawierają małżonkowie, wynagrodzenie przysługuje tylko jednemu z nich.

Art. 76. 1. Rozwiązanie umowy o pełnienie funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej następuje zgodnie z warunkami ustalonymi w tej umowie, a w przypadku braku tych ustaleń rozwiązanie następuje po upływie 3 miesięcy od dnia wypowiedzenia dokonane na piśmie przez jedną ze stron.

2. W przypadku niewywiązywania się zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej z przyjętych zadań lub ustania warunków, o których mowa w art. 73, starosta zawiadamia o tym sąd i może rozwiązać z tą rodziną umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej bez zachowania terminu wypowiedzenia.

3. W przypadku rozwiązania umowy zlecenia z zawodową niespokrewnioną z dzieckiem rodziną zastępczą starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej ma obowiązek zapewnienia dziecku dalszej opieki i wychowania.

Art. 77. 1. Rodziny zastępcze uczestniczą w szkoleniu organizowanym przez powiatowe centrum pomocy rodzinie lub, na jego zlecenie, przez ośrodek adopcyjno-opiekuńczy lub inny podmiot.

2. Szkolenie spokrewnionych rodzin zastępczych prowadzi się według indywidualnego planu szkolenia, w zależności od potrzeb rodziny.

3. Szkolenie niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych prowadzi się według programów szkolenia zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Zakres programu szkolenia dla niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych uwzględnia specyfikę zadań opieki i wychowania stojących przed tymi rodzinami.

4. Program szkolenia rodzin zastępczych zatwierdza minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego na wniosek powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodka adopcyjno-opiekuńczego lub innego podmiotu prowadzącego szkolenie.
5. Zatwierdzenie lub odmowa zatwierdzenia programu szkolenia rodzin zastępczych następuje w drodze decyzji administracyjnej.
- Art. 78. 1.** Rodzinie zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka.
2. Podstawą ustalenia wysokości pomocy pieniężnej jest kwota 1.621 zł, zwana dalej "podstawą".
3. Starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej udziela tej rodzinie pomocy pieniężnej w wysokości 40 % podstawy, pomniejszonej o kwotę odpowiadającą 50 % dochodu tego dziecka, nie mniej jednak niż 10 % podstawy.
4. Starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej udziela tej rodzinie pomocy pieniężnej, uwzględniając:
- 1) wiek dziecka,
 - 2) stan zdrowia dziecka,
 - 3) niedostosowanie społeczne dziecka, jeżeli wykazuje ono przejawy demoralizacji w rozumieniu przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich
- w wysokości wyższej niż określona w ust. 3, lecz nieprzekraczającej 80 % podstawy, pomniejszonej o kwotę odpowiadającą 50 % dochodu tego dziecka, nie mniej jednak niż 20 % podstawy.
5. Rodzinie, która sprawowała funkcję rodziny zastępczej, przysługuje pomoc pieniężna w wysokości określonej w ust. 3 i 4 również po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności, do czasu ukończenia szkoły, w której rozpoczęło naukę przed osiągnięciem pełnoletności, jeżeli nadal przebywa w tej rodzinie.
6. W okresie wypłacania pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania pełnoletniego wychowanka rodziny zastępczej nie przysługuje pomoc, o której mowa w art. 88 ust. 1.
7. Niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza otrzymuje dodatkowo na każde umieszczone w niej dziecko kwotę odpowiadającą 10 % podstawy z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem i jego wychowania.
8. Rodzina zastępcza może zrezygnować z przysługującej pomocy pieniężnej.
9. W przypadku wykorzystywania pomocy pieniężnej, o której mowa w ust. 3-5 i 7, niezgodnie z przeznaczeniem lub jej marnotrawienia, pomoc ta może być przyznana w części lub w całości w formie niepieniężnej.
10. Rodzina zastępcza obowiązana jest do współdziałania z powiatowym centrum pomocy rodzinie.
11. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia:
- 1) sposób i zakres współdziałania powiatowego centrum pomocy rodzinie z rodzinami zastępczymi,
 - 2) tryb przygotowywania kandydatów do pełnienia funkcji i szkolenia rodzin zastępczych ze szczególnym uwzględnieniem niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych,
 - 3) zakres programowy szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, prowadzenia placówek rodzinnych oraz rodzin zastępczych, w tym zakres programowy dla zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz tryb zatwierdzenia programów szkolenia rodzin zastępczych,
 - 4) zakres współdziałania powiatowego centrum pomocy rodzinie z sądem,
 - 5) wysokość oraz szczegółowe warunki przyznawania pomocy pieniężnej, o której mowa w ust. 3 i 4,
 - 6) szczegółowe warunki finansowania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, w tym także przebywającego poza rodziną zastępczą,
 - 7) szczegółowe warunki wynagradzania zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych,
 - 8) warunki i szczegółową wysokość odpłatności rodziców za pobyt ich dzieci w rodzinach zastępczych
- uwzględniając dobro dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodziców.
- Art. 79. 1.** Za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej oraz osoby pełnoletniej, o której mowa w art. 78 ust. 5, opłatę, do wysokości miesięcznej pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w tej rodzinie, wnoszą rodzice.
2. Decyzję administracyjną o wysokości tej opłaty wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej.
3. Starosta, ustalając wysokość opłaty rodziców dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej, uwzględni ich sytuację rodzinną, zdrowotną, dochodową i majątkową.
4. Przepis ust. 1 stosuje się również do rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej lub rodziców, którym władza rodzicielska została zawieszona albo ograniczona.
5. Starosta może częściowo zwolnić lub odstąpić od ustalenia opłaty, o której mowa w ust. 1, na wniosek lub z urzędu, ze względu na trudną sytuację materialną rodziny.
6. Rada powiatu określa, w drodze uchwały, warunki częściowego lub całkowitego zwalniania rodziców z opłat, o których mowa w ust. 1.
- Art. 80. 1.** Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może być umieszczane w placówce opiekuńczo-wychowawczej następującego typu:
- 1) interwencyjnego;
 - 2) rodzinnego;
 - 3) socjalizacyjnego.
2. Placówka opiekuńczo-wychowawcza może łączyć działania interwencyjne, socjalizacyjne i inne działania na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, przyjmując formę placówki wielofunkcyjnej.
3. Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących na podstawie odrębnych przepisów świadczeń zdrowotnych i kształcenia.
4. Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej może być realizowany w grupach usamodzielniających stanowiących formę organizacyjną placówki przeznaczonej dla starszych dzieci.
5. Zaspokojenie potrzeb dziecka, o których mowa w ust. 3, placówka opiekuńczo-wychowawcza realizuje co najmniej na poziomie obowiązującego standardu opieki i wychowania.
6. Skierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo-wychowawczej na pobyt całodobowy może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.
7. Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.
8. Dziecko, o którym mowa w ust. 1, może przebywać w placówce opiekuńczo-wychowawczej, zapewniającej całodobową opiekę, do uzyskania pełnoletności, a po uzyskaniu pełnoletności, na dotychczasowych zasadach, do czasu ukończenia szkoły, w której rozpoczęło naukę przed osiągnięciem pełnoletności.
9. Nadzór nad realizowaniem przez pracowników standardu, o którym mowa w ust. 5, sprawuje dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej.
10. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w ramach dochodzenia do standardów mogą przekształcać się w placówki wielofunkcyjne łączące różne typy placówek.
- Art. 81. 1.** Za pobyt dziecka lub osoby pełnoletniej, o której mowa w art. 80 ust. 8, w placówce opiekuńczo-wychowawczej opłatę

ponoszą, do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania, rodzice dziecka, osoba pełnoletnia lub jej rodzice, a także opiekunowie prawni lub kuratorzy, w przypadku gdy dysponują dochodami dziecka, z tym że opłata ponoszona przez opiekunów prawnych, kuratorów lub osobę pełnoletnią nie może być wyższa niż 50 % kwoty stanowiącej dochód dziecka lub osoby pełnoletniej.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej lub których władza rodzicielska została zawieszona albo ograniczona.

3. Opłatę, o której mowa w ust. 1, ustala, w drodze decyzji administracyjnej, starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed skierowaniem do placówki.

4. Starosta może częściowo zwolnić lub odstąpić od ustalenia opłaty, o której mowa w ust. 1, na wniosek lub z urzędu, ze względu na trudną sytuację materialną rodziny lub osoby.

5. Starosta, ustalając wysokość opłaty, o której mowa w ust. 1, uwzględni sytuację rodzinną, zdrowotną, dochodową i majątkową rodziny lub osoby.

9. W realizacji opieki i wychowania w placówce opiekuńczo-wychowawczej można korzystać z wolontariatu.

10. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia:

1) organizację placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym organizację placówek wielofunkcyjnych, działania na rzecz realizacji praw dziecka, procedury kwalifikowania, kierowania dziecka do placówki i jego powrotu do rodziny, a także warunki korzystania z wolontariatu w tych placówkach i wymagania wobec wolontariuszy,

2) liczbę dzieci pozostających pod opieką jednego wychowawcy lub innego specjalisty w czasie ich pobytu w placówce oraz poza placówką w zależności od organizacji pracy i potrzeb dzieci,

3) obowiązującą dokumentację dotyczącą dziecka oraz sposób jej prowadzenia,

4) standardy usług świadczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,

5) standard opieki i wychowania obowiązujący w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,

6) kwalifikacje zatrudnianych pracowników i kwalifikacje dyrektora, kierownika, pracowników pedagogicznych oraz innych pracowników o specjalistycznych kwalifikacjach zawodowych zapewniających zaspokojenie potrzeb dziecka w placówce - uwzględniając zadania placówek oraz konieczność zapewnienia kontaktów dziecka z rodziną naturalną.

Art. 86. 1. W przypadku gdy powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka nieposiadający miejsca w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo rodziny zastępczej wystąpi do powiatu prowadzącego tego typu placówkę lub posiadającego rodzinę zastępczą o przyjęcie dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki albo niedostosowanego społecznie, powiat prowadzący taką placówkę lub posiadający rodzinę zastępczą ma obowiązek przyjąć to dziecko, jeżeli dysponuje wolnym miejscem.

2. W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed skierowaniem do placówki opiekuńczo-wychowawczej ponosi wydatki na jego utrzymanie w wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w tej placówce.

3. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej ponosi wydatki na jego utrzymanie w łącznej kwocie świadczeń przysługujących danej rodzinie zastępczej.

4. Powiat prowadzący placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub rodzinę zastępczą przyjmującą dziecko zawiera z powiatem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania przyjętego dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej lub skierowaniem do placówki opiekuńczo-wychowawczej porozumienie w sprawie umieszczenia dziecka i wysokości wydatków, o których mowa w ust. 2 lub 3.

7. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej ustala starosta, a w przypadku placówek regionalnych - marszałek województwa, i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym, nie później niż do dnia 31 marca danego roku.

Art. 88. 1. Osoba, która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej, oraz osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zwana dalej "osobą usamodzielnianą", zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

- 1) pieniężną na usamodzielnienie;
- 2) pieniężną na kontynuowanie nauki;
- 3) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym;
- 4) w uzyskaniu zatrudnienia;
- 5) na zagospodarowanie - w formie rzeczowej.

2. Pomoc, o której mowa w ust. 1, przysługuje osobie usamodzielnianej w przypadku, gdy umieszczenie w rodzinie zastępczej lub skierowanie na pobyt całodobowy do placówki opiekuńczo-wychowawczej, domu pomocy społecznej albo specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu.

3. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie, która przebywała w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej, domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym albo młodzieżowym ośrodku wychowawczym co najmniej rok.

4. Pomoc, o której mowa w ust. 1, przysługuje osobie usamodzielnianej opuszczającej dom pomocy społecznej albo specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy w przypadku, gdy osoba ta jest zdolna do samodzielnej egzystencji.

6. Warunkiem uzyskania pomocy, o której mowa w ust. 1, jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, zatwierdzonego przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

7. W realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osobą usamodzielnianą wspiera opiekun usamodzielnienia, którym może być, po wyrażeniu zgody, jedno z rodziców zastępczych, dyrektor placówki rodzinnej, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, wychowawca, psycholog lub pracownik socjalny placówki opiekuńczo-wychowawczej, domu pomocy społecznej, schroniska dla nieletnich, zakładu poprawczego, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, młodzieżowego ośrodka wychowawczego albo inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą.

Art. 89. 1. Wysokość pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki i pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz wartość pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej ustala się od kwoty podstawy.

2. Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki w wysokości 30 % podstawy miesięcznie przysługuje osobie usamodzielnianej kontynuującej naukę w gimnazjum, szkole ponadpodstawowej, szkole ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej.

3. Pomoc, o której mowa w ust. 2, przyznaje się na czas nauki, do czasu jej ukończenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 lat.

4. Pomoc, o której mowa w ust. 2, przysługuje również osobie pełnoletniej nieopuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawczej, przebywającej w tej placówce na zasadach określonych przez starostę, kontynuującej naukę po ukończeniu szkoły, w której rozpoczęła naukę przed osiągnięciem pełnoletności.

5. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie usamodzielnianej:

- 1) samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza 200 % kwoty kryterium dochodowego na osobę samotnie gospodarującą;
- 2) w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza 200 % kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

6. W przypadku gdy osoba usamodzielniana kontynuuje naukę, pomoc pieniężną na usamodzielnienie wypłaca się po ukończeniu

nauki.

7. Przyznania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki można odmówić w przypadku, gdy:

1) istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc pieniężna zostanie wykorzystana niezgodnie z celem, na jaki została przyznana;

2) osoba usamodzielniana przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży lub schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy lub młodzieżowy ośrodek wychowawczy;

3) osoba usamodzielniana porzuci naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podjęła zatrudnienia;

4) osoba usamodzielniana porzuci pracę i uchyla się od podjęcia proponowanego jej zatrudnienia;

5) osoba usamodzielniana została skazana prawomocnym wyrokiem za popełnienie przestępstwa z winy umyślnej.

8. Pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki zaprzestaje się udzielać w przypadku, gdy osoba usamodzielniana:

1) kontynuuje naukę w szkole ponadgimnazjalnej, szkole ponadpodstawowej lub szkole wyższej, która zapewnia nieodpłatną naukę i nieodpłatne pełne utrzymanie lub

2) bez uzasadnionych powodów zmieniła trzykrotnie na tym samym poziomie kształcenia szkołę lub szkołę wyższą, o których mowa w pkt 1.

9. Pomoc pieniężną na usamodzielnienie i pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki można zawiesić w przypadku, gdy:

1) wystąpiły szczególne okoliczności związane z tokiem nauki, stanem zdrowia lub zdarzeniem losowym dotyczącym osoby usamodzielnianej;

2) nastąpiła przerwa w kontynuowaniu nauki przez osobę usamodzielnianą w okresie między ukończeniem przez nią szkoły niższego stopnia a rozpoczęciem nauki w szkole wyższego stopnia;

3) stwierdzi się marnotrawienie przyznanej pomocy;

4) osoba usamodzielniana nie realizuje programu usamodzielnienia.

Art. 90. 1. Pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki udziela starosta powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej lub skierowaniem do placówki, o której mowa w art. 88 ust. 1.

2. Pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, w uzyskaniu zatrudnienia oraz na zagospodarowanie w formie rzeczowej udziela starosta właściwy ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej.

3. Osoba usamodzielniana zamieszkująca w mieszkaniu chronionym jest obowiązana do ponoszenia częściowych kosztów utrzymania tego mieszkania proporcjonalnie do swoich dochodów. W uzasadnionych przypadkach starosta może ją zwolnić z ponoszenia opłat.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych

Art. 3.1. Placówka w zakresie opieki nad dzieckiem współpracuje z powiatowym centrum pomocy rodzinie, zwanym dalej "centrum pomocy", oraz z rodziną dziecka, a w zakresie życia rodzinnego - z rodzinami zaprzyjaźnionymi.

Art. 4.1. Całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu interwencyjnego, zwana dalej "placówką interwencyjną", zapewnia dziecku:

1) doraźną opiekę na czas trwania sytuacji kryzysowej;

2) dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;

3) opiekę i wychowanie do czasu powrotu do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie adopcyjnej albo zastępczej, całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego albo socjalizacyjnego;

4) dostęp do pomocy psychologiczno-pedagogicznej odpowiedniej do zaburzeń i odchyłen rozwojowych lub specyficznych trudności w uczeniu się.

2. Placówka interwencyjna przyjmuje dzieci w sytuacjach wymagających natychmiastowego rozpoczęcia sprawowania opieki i wychowania.

3. Do placówki interwencyjnej są przyjmowane dzieci od 11. roku życia na podstawie rozstrzygnięcia sądu w sprawach opiekuńczych, niezależnie od miejsca zamieszkania. W wyjątkowych przypadkach do placówki interwencyjnej mogą być przyjmowane dzieci młodsze.

7. Pobyt dziecka w placówce interwencyjnej nie może trwać dłużej niż 3 miesiące. W przypadku gdy postępowanie sądowe w sprawie uregulowania sytuacji prawnej dziecka jest w toku, pobyt w placówce interwencyjnej może być przedłużony, nie dłużej jednak niż o 3 miesiące.

Art.5.1. Całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego, zwana dalej "placówką rodzinną":

1) tworzy jedną, wielodzietną rodzinę dla dzieci, którym nie znaleziono rodziny zastępczej lub przysposabiającej;

2) wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się;

3) umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;

4) zapewnia dzieciom kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych;

5) ustala zasady kontaktów dziecka z rodzicami w porozumieniu z sądem, centrum pomocy i ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym.

Art. 6. Całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, zwana dalej "placówką socjalizacyjną":

1) zapewnia dziecku opiekę całodobową i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby;

2) zapewnia zajęcia wychowawcze, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym - odpowiednią rehabilitację i zajęcia specjalistyczne;

3) zapewnia dzieciom kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych;

4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnych formach opieki zastępczej;

5) pracuje z rodziną dziecka;

6) organizuje dla swoich wychowanków odpowiednie formy opieki w środowisku, grupy usamodzielniające oraz kontakt z rodzinami zaprzyjaźnionymi;

7) może prowadzić hostel oraz mieszkanie usamodzielnienia.

Art. 7.1. Placówka wielofunkcyjna zapewnia dziecku dzienną i całodobową opiekę oraz wychowanie, realizując zadania przewidziane dla placówki wsparcia dziennego, placówki interwencyjnej i placówki socjalizacyjnej, a także łączy dzienne i całodobowe działania terapeutyczne, interwencyjne i socjalizacyjne skierowane na dziecko i rodzinę dziecka.

Art. 13.1. Dzieci przebywające w placówce mogą tworzyć samorząd.

2. Organizację samorządu określa regulamin uchwalony przez dzieci przebywające w placówce.

Art. 24.1. Działalność placówki może być uzupełniana wykonywaniem przez wolontariuszy świadczeń odpowiadających świadczeniu pracy, których celem jest w szczególności:

1) rozszerzenie zakresu opieki nad dzieckiem w placówce;

2) wsparcie pracy wychowawców przez organizowanie kół zainteresowań i rozwijanie indywidualnych zdolności dzieci.

Art. 27.1. Dzieciom w placówce zapewnia się:

1) wyżywienie dostosowane do ich potrzeb rozwojowych;

- 2) dostęp do opieki zdrowotnej;
 - 3) dostęp do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, terapeutycznych i rewalidacyjnych;
 - 4) wyposażenie w:
 - a) odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb,
 - b) zabawki odpowiednie do wieku rozwojowego,
 - c) środki higieny osobistej;
 - 5) zaopatrzenie w:
 - a) leki,
 - b) przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze; placówka pokrywa udział własny dziecka do wysokości limitu przewidzianego w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
 - c) podręczniki i przybory szkolne;
 - 6) kwotę pieniężną do własnego dysponowania przez dzieci od 5. roku życia, której wysokość, nie niższą niż 0,5 % i nie wyższą niż 5 % kwoty, o której mowa w art. 78 ust. 2 ustawy, ustala co miesiąc dyrektor placówki w porozumieniu z samorządem placówki, o którym mowa w § 13;
 - 7) dostęp przez całą dobę do podstawowych produktów żywnościowych oraz napojów;
 - 8) odpowiednie warunki higieniczno-sanitarne;
 - 9) dostęp do nauki (...);
 - 10) pomoc w nauce, w szczególności przy odrabianiu zadań domowych, oraz w miarę potrzeby przez udział w zajęciach wyrównawczych;
 - 11) uczestnictwo, w miarę możliwości, w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych;
 - 12) opłatę za pobyt w bursie lub internacie, jeżeli dziecko uczy się poza miejscowością, w której znajduje się placówka;
 - 13) pokrycie kosztów przejazdu do i z miejsca uzasadnionego pobytu poza placówką.
- 2. Placówka, organizując działalność kulturalną i rekreacyjną, uwzględni święta i inne dni wynikające z tradycji i obyczajów.**
- 3. Placówka może znajdować się w budynku, który posiada:**
- 1) pokoje mieszkalne 1-5-osobowe, właściwie oświetlone, o powierzchni zapewniającej przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia, na które składają się co najmniej dla każdego dziecka:
 - a) łóżko lub tapczan,
 - b) szafka i lampka nocna,
 - c) szafa lub miejsce w szafie na przechowywanie rzeczy osobistych, odzieży i obuwia dostosowanych do pory roku,
 - d) zabawki;
 - 2) łazienki z miejscem do prania i suszenia rzeczy osobistych i toalety, w ilości umożliwiającej korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny;
 - 3) pomieszczenia do wypoczynku wyposażone w stoliki i krzesła, telewizor, gry, zabawki, książki (nie mniej niż jedno pomieszczenie na 10 dzieci);
 - 4) miejsce do cichej nauki;
 - 5) kuchnię, jeżeli tego wymaga organizacja placówki;
 - 6) aneksy kuchenne (nie mniej niż jeden aneks kuchenny na 10 dzieci);
 - 7) jadalnię;
 - 8) odpowiednio wyposażone pomieszczenia do zajęć terapeutycznych i sportowych;
 - 9) pokój gościnny;
 - 10) pokój dla dzieci chorych oraz gabinet pielęgniarski, o ile placówka zatrudnia personel medyczny.
- 4. Przepisy ust. 3 pkt 6-10 nie dotyczą placówek, w których przebywa do 14 dzieci, placówek interwencyjnych specjalizujących się w opiece nad niemowlętami oraz placówek rodzinnych.**
- § 28. 1. Placówka wsparcia dziennego zapewnia dziecku:**
- 1) pomoc w nauce;
 - 2) organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych;
 - 3) stałą pracę z rodziną dziecka.
- 2. Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego, poza wymienionymi w ust. 1 formami pracy:**
- 1) prowadzi w szczególności:
 - a) zajęcia socjoterapeutyczne, realizowane w stałych grupach dzieci, prowadzone przez co najmniej wychowawcę i terapeutę lub
 - b) oddziaływania terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne i logopedyczne;
 - 2) prowadzi indywidualne programy korekcyjne, realizowane podczas zajęć grupowych lub w kontakcie indywidualnym;
 - 3) udziela pomocy w sytuacjach kryzysowych szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych w oparciu o diagnozę indywidualną dziecka i jego rodziny.
- 3. Terapeucie w specjalistycznej placówce wsparcia dziennego udzielane jest profesjonalne wsparcie merytoryczne.**
- 4. Placówka wsparcia dziennego może organizować hostel.**
- 5. Placówka wsparcia dziennego zapewnia dzieciom:**
- 1) przynajmniej jeden posiłek dostosowany do pory dnia i czasu przebywania;
 - 2) wyposażenie:
 - a) w przedmioty potrzebne do zajęć,
 - b) w miarę możliwości w odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb.
- § 29. 1. Placówka wsparcia dziennego funkcjonuje przez cały rok, we wszystkie dni robocze, co najmniej 4 godziny dziennie, w godzinach dostosowanych do potrzeb dzieci i rodziców.**
- § 30. 1. W placówce nie powinno jednocześnie przebywać więcej niż 30 dzieci.**
- § 32. Placówka i placówka wsparcia dziennego stwarzają warunki do:**
- 1) fizycznego, psychicznego i poznawczego rozwoju dziecka;
 - 2) poszanowania podmiotowości dziecka, wysłuchiwanie jego zdania i w miarę możliwości uwzględniania jego wniosków we wszelkich dotyczących go sprawach oraz informowania dziecka o podejmowanych wobec niego działaniach;
 - 3) zapewnienia poczucia bezpieczeństwa;
 - 4) dbałości o poszanowanie i podtrzymanie związków emocjonalnych dziecka z rodzicami, rodzeństwem i z innymi osobami, zarówno spoza placówki i placówki wsparcia dziennego, jak i przebywającymi lub zatrudnionymi w tych placówkach;
 - 5) uczenia nawiązywania więzi uczuciowych oraz związków interpersonalnych;
 - 6) poszanowania potrzeb religijnych dziecka;
 - 7) zapewnienia dzieciom warunków sprzyjających utrzymywaniu osobistych kontaktów z rodziną;
 - 8) uczenia poszanowania tradycji i ciągłości kulturowej;
 - 9) uczenia planowania i organizowania codziennych zajęć stosownie do wieku dziecka;
 - 10) uczenia organizowania czasu wolnego, w tym uczestniczenia w zajęciach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych;
 - 11) kształtowania u dzieci nawyków i uczenia zachowań prozdrowotnych;
 - 12) przygotowywania dzieci do ponoszenia odpowiedzialności za własne postępowanie oraz uczenia samodzielności w życiu;

13) wyrównywania deficytów rozwojowych dzieci;

14) uzgadniania istotnych decyzji dotyczących dziecka z jego rodzicami lub opiekunami prawnymi.